

 $N_{2}N_{2} = 214 (20977)$ 

2015-рэ илъэс

ГЪУБДЖ ШЭКІОГЪУМ и 17

> кыхэтыутыгьэхэр ыкіи нэмыкі къэбархэр тисайт ижьугьотэщтых WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

ЛІЫШЪХЬЭМ ИІОФШІЭГЪУ ЗЭІУКІЭГЪУХЭР



## Проектэу агъэцэкІэщтхэм атегущыІагъэх Іофтхьабзэм хэлэжьагь АР-м

Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Аслъан зэІухыгъэ Іахьзэхэль обществэу «Кубаньэнерго» зыфиІорэм игенеральнэ директорэу Александр Гавриловымрэ Адыгэ электрическэ сетьхэм япащэу агъэнэфэгъэ Владимир Папуковымрэ тыгъуасэ ригъэблэгъагъэх.

и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат. Электроэнергием ылъэныкъокІэ кІуачІэхэм ахэгьэхъогъэным, ащ фэlорышlэщт проектхэр, программэхэр щыІэны-Ішеф мехнестиции мест шІэгъэн фаехэм, нэмыкІ Іофыгьохэм ахэр атегущыІагьэх.

АР-м и ЛІышъхьэ Адыгэ электрическэ сетьхэм япащэу агъэнэфэгъэ В. Папуковым нэ-Іуасэ зыфишІыгъ, ащ бэкІэ зэрэщыгугъыхэрэр риlуагъ.

Владимир Папуковыр къалэу Краснодар къыщыхъугъ, ащ щеджагь, апшъэрэ гъэсэныгъэ щызэригъэгъотыгъ. 2008рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу «Кубаньэнергом» идепартамент ипащэу Іоф ышІагь. НыбжьыкІ нахь мышІэми, исэнэхьат хэшІыкІышхо фыриІ.

Адыгеим ипащэ къызэриІуагъэмкІэ, республикэм имуниципальнэ образованиехэм ащыщхэм электроэнергиемкіэ кіуачІэу аІэкІэлъхэм ахэгъэхъогъэныр пшъэрылъ шъхьаІэу щыт. Псэуалъэу къызэІуахыхэрэм япчъагъэ нахьыбэ зэрэхъурэм дакІоу, ахэм агъэфедэрэ электричествэми хэхъо. Ащ къыхэкІыкІэ электроподстанциехэр кізу шіыгъэнхэм мэхьанэшхо иІ.

Республикэм ипащэхэм къагъэнэфэгъэ пшъэрылъхэр зэшІохыгъэхэ хъунхэм анаІэ зэрэтетыр къыІуагъ нэужым гущыІэр зыштэгъэ А. Гавриловым. АщкІэ гухэлъ гъэнэфагъэхэр щыІэх, тапэкІэ Іоф зэрашІэшт ильэси 5-м тельытэгьэ программэр аштагь. Джащ фэдэу электроэнергиемкІэ кІуачІэхэм ахэгъэхъогъэным пае подстанциеу «Адыгейский» зыфијорэр ашјыщт. Ар мэзи 8-м къыкіоці атынэу агъэнафэ. АдыгеимкІэ нэмыкІ проектэу щыІэхэм ягьэцэкІэн ана-Іэ тырагъэтыщт.

– Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышІынхэ, ыпэкІэ льыкІотэн фае. Ащ къыдыхэльытагьэу ІофшІэпІэ чІыпІакІэхэр къызэlухыгъэнхэм, бюджетым къихьэрэ хэбзэ ахьхэм ахэгьэхьогьэным тэркІэ мэхьанэшхо яІ. ЭлектроэнергиемкІэ кІуачІэхэр имыкъухэу а пшъэрыльхэр дгьэцэкІэнхэ тльэкІыщтэп. Арышъ, тию зэхэльэу Іоф зэдэтшІэщт, тизэпхыныгъэ дгъэпытэщт, шlуагъэ къэзытыщт проектхэр щы Іэныгъэм щыпхырытщыщтых, — къыІуагъ ТхьакІущынэ Аслъан.

> ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгь.

## Нахьыбэр шапхъэхэм адиштэрэп

Урысые общественнэ движениеу «Народный фронт» зыфиІорэм ишъолъыр отделениеу Адыгэ Республикэм щыІэм джырэблагъэ Іэнэ хъурае зэхищэгъагъ. Программэу «За доступную среду» зыфиІорэр социальнэ объектхэм зэрэщыпхыращырэм ар фэгъэхьыгъагъ.

гъэх ОНФ-м иштаб хэтхэу Ирина Ефимовар, Анна Рауд, Элеонора Халатовар, Дмитрий Малина, Агъэржьанэкъо Симхъан, нэмыкІхэри.

Къэралыгъо социальнэ политикэм непэ анахьэу ынаІэ зытыригъэтыхэрэм ащыщ сэкъатныгъэ зиІэ -ыш мехостыфоІк мехфыІ кІагъэу афэхъухэрэр дэгъэзыжьыгъэнхэр. Урысые Федерациер пштэмэ, сэкъатныгъэ зиІэ нэбгырэ

ахэм ащыщэу мин 500 фэдизыр — кІэлэцІыкІух. А пчъагъэхэм уакъыпкъыры- ливость» зыфиюрэм хэкІымэ, а Іофыгьор зэрэкуур нафэ, экономическэ хэр ищыкІагъэх.

раммэр зэрагьэцакІэрэм апае республикэ кІэлэцІы-



Іофтхьабзэм хэлэжьа- миллион 13 фэдиз щэпсэу, игъэкІотыгъэу къытегущы-Іагь ОНФ-м и Гупчэ штабэу «Социальная справедтэу Анна Рауд.

> — Шъыпкъэр пющтмэ, ыкІи социальнэ хэкІыпІэ- псэольэ 30-у тыупльэкІугьэхэм сэкъатныгъэ зи іэ-Республикэм иобъект хэм апае ащагъэпсын фэе 30-мэ уплъэкІунхэр тхьа- амалышІухэр хэукъоныгъэмэфитіурэ ащызэрахьа- хэр яіэхэу ашіыгъэх е гъэх. Ахэм къахэфагъэх *ащы ахэхэп*, — къе lyатэ гурыт еджапІэхэр, сымэ- ащ. — Анахьэу хьафизэджэщхэр, поликлиникэхэр, хэм ык/и дэеу зылъэгъукультурэм иунэхэр. Прог- хэрэм, зэхэзымыхыхэрэм

кІу сымэджэщми, Мыекъуапэ игурыт еджапlэу N 11-м пиктограммэхэр, узыгъэгьуазэхэрэр, хэушъхьафыкІыгъэ рыкІуапІэхэр ащыгъэпсыгъэхэп.

Джащ фэдэу социальнэ учреждениехэм ащыщхэр программэу «Доступная среда» зыфиlорэм джыри хэхьагъэхэп. Экспертнэ комиссием хэтхэм къызэраlуагъэмкіэ, непэрэ мафэм ехъулГэу амалхэр нахь зыщызэхэщагъэхэр культурэм епхыгьэ ІофшІапІэхэр арых.

Іофыгьом епхыгьэ зэфэхьысыжьэу ашІыгьэхэр народнэ фронтым игупчэ штаб ІэкІагъэхьагъэх. ОНФ-м ишъолъыр форумэу тыгъэгъазэм зэхащэщтым мы льэныкъомкІэ пшъэрылъ шъхьа в дагъэнэфэщтых.

ІЭШЪЫНЭ Сусан.

### «АДЫГЭ МАКЪЭМ» ИНЫБДЖЭГЪУ ЛЪАПІЭХЭР!

2016-рэ илъэсым иапэрэ илъэсныкъо кlэтхэгъу уахътэр макІо.

«Адыгэ макъэр» мыщ фэдэ уасэхэмкІэ почтэм иотделениехэм къащишъутхыкІын шъулъэкІыщт: индексэу И2161-рэ зиіэр — сомэ 860-рэ

индексэу И2162-рэ зиіэр — сомэ 841-рэ чапыч 98-кіэ.

### Къалэу Мыекъуапэ щыпсэурэ гъэзетеджэхэр!

Редакцием дэжь щыт киоскым «Адыгэ макъэм» соми 150-кіэ шъущыкіэтхэн шъулъэкіыщт. (Мыщ шык атхэхэрэм киоскым ежь-ежьырэу гъэзетыр чахыжьзэ ашыщт);

Къалэу Мыекъуапэ дэт хъызмэтшІапІэхэу, организациехэу, учреждениехэу **корпоративнэ** ш**ыкіэм** тетэу гъэзет **экземпляр 15-м** къыщымыкі у къизытхыкі ыхэрэр редакцием сомэ 200-кіэ щыкіэтхэнхэ алъэкіыщт.

Университетхэу, институтхэу, еджапіэхэу корпоративнэ шіыкіэм тетэу гъэзет экземпляр 15-м къыщымыкі у къизытхыкіын зимурадхэр редакцием соми 150-кІэ щыкіэтхэнхэ алъэкіыщт. Мыхэм къыратхык ыгьэ гьэзетхэр я loфшlaпlэхэм редакцием афещэжьы.

Ныбджэгъу лъапіэхэр, шъукіатх лъэпкъ гъэзетым!



Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэу ТхьакІущынэ Асльан арт-купэу «Хор Турецкого» зыфиІорэм ихудожественнэ пащэу, Урысые Федерацием инароднэ артистэу Михаил Турецкэмрэ купым ипащэу Наталья Ивановамрэ мы мафэхэм

# Ятворчествэ цІыфхэр зэрепхых

Ащ хэлэжьагъэх АР-м и Къэралыгьо Совет Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэмрэ ащ игуадзэу Іащэ Мухьамэдрэ. Адыгеим и Апшъэрэ Хьыкум и Тхьаматэу Трэхъо Аслъан, АР-м ивице-премьерэу Наталья Широковар, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, республикэм имуниципальнэ образо-

ваниехэм япащэхэр, нэмыкІхэри. Хорым июбилейнэ программэч «Нам 25! Лучшее» зыфиlорэм къыдыхэлъытагьэу артистхэм Мыекъуапэ концерт къыщатыгъ. АР-м и ЛІышъхьэ пэ-



ублэ псалъэ къышІызэ арткупыр зыщыІэр илъэс 25-рэ зэрэхъугъэмкІэ ащ изэхэщакІо, артистхэм афэгушІуагъ, гущыІэ дэхабэ апигъохыгъ, творческэ гъэхъагъэхэр ашыхэзэ ыпэкІэ лъыкІотэнхэу афэлъэІуагъ.

Сэнаущыгъзу шъухэлъым, шъумэкъэ гохьхэм цыфхэр къызэрещалІэх, шъуиконцертхэм ягуапэу яплъых, — къыІуагъ



ШъуитворчествэкІэ ахэр искусствэм пыщагъэхэ шъошіых. Адыгеир шъолъыр мыинми, творчествэм ылъэныкъокІэ кloчlэшlухэр lэкlэлъых, республикэм ыцІэ дахэкІэ рязыгъэюгъэ зэлъашеэрэ музыкантхэр тиІэх. Орэдым икъэ-ІуакІэ уасэ фэзышІын зылъэкІыщт публикэр бэшІагьэу шъуиконцерт къежэ, ар зэрэжъугъэгушІощтым сицыхьэ телъ.

Михаил Турецкэм къызэри-ІуагъэмкІэ, илъэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьмэ, Мыекъуапэ концерт къыщатыгъагъ. А уахътэм ыуж къалэм итеплъэ нахьышІум ылъэныкъокІэ зэблэхъугъэ зэрэхъугъэр игуапэу къыхигъэщыгъ. Зипэщэ купым итворчествэ зышіогъэшіэгъон, ащ осэшІу фэзышІырэ АР-м и Ліышъхьэ зэрэфэразэхэр риІуагъ. Фонограммэр хэмытэу, ежьхэм амакъэкіэ, драматическэ баритоным къыщегъэжьагъэу эстраднэ тенорым нэсэу орэд къызэраюрэм, репертуар зэфэшъхьаф зэрагъэфедэрэм ишІуагъэкІэ цІыфхэр

яконцертхэм къякІуалІэх, шъхьэ-

– Артистым пшъэрылъ шъхьа ву и вр концертым къекІолІэгьэ цІыфыр ыгьэчэфыныр, ылъэгъугъэм ыкІи зэхихыгъэм рырэзэныр ары. Ащ фэІорыше проектэу «Орэдым имэфэкІ» зыфиІорэр Урысыем ишъолъыр зэфэшъхьафхэм ащызэхэтэщэ. ЦІыфхэр тигъусэхэу орэдхэр къэтэюх, тызэрэгъэчэфы, шъхьэихыгъэу тызэдэгущыІэ. Ары щыІэныгъэр, ары артистымкІэ анахь мэхьанэшхо зиІэр, — къыІуагъ М. Турецкэм.

Артист цІэрыІом къызэрэугъоигъэхэр зэригъэгугъагъэхэмкІэ, Адыгэ Республикэр загъэпсыгъэр илъэс 25-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ мэфэкІ концерт 2016-рэ илъэсым Мыекъуапэ щызэхищэщт. Ятворчествэ лъыплъэхэрэр, ар зышІогъэшІэгъон цІыфхэр агъэгушІощтых.

### ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.





## **О** ТХЫЛЪЫКІЭХЭР

## Бэмэ къашъхьэпэщт

Москва дэт тхылъ тедзапІзу «Де Ли плюс» зыфиІорэм ятІонэрэ тедзэгьоу къыдигьэкІыгь кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэм чІэс сабыйхэр зэрэбгьэшхэштхэм фэгъэхьыгъэ тхылъ.

Ар гъомылапхъэхэм ятехническэ шапхъэхэр къызыщытыгъэ ІофшІэгъэшхоу щыт.

Ащ Іоф дашіагь Мыекъопэ технологическэ университетым, технологиехэмрэ гъэ орыш 1энымрэкІэ Москва дэт къэралыгьо университетэу К. Г. Разумовскэм ыцІэ зыхьырэм, федеральнэ учреждениеу гъомылапхъэхэмкІэ «Научнэ-ушэтэкІо институтым», «СертификациемкІэ Всероссийскэ научнэ-ушэтэкІо институтым» яІофышІэхэм.

Сборникым дэлэжьагъэх Мыекъуапэ дэт шхапІэу «О кей» зыфиlорэм именеджерэу, гъэшхэнхэмкІэ ыкІи товархэр уплъэкІугъэнхэмкІэ Москва дэт университетым икафедрэ ипрофессорзу М. П. Могильнэр, шхапІэу «О кеим» ипащэу, научнэ кружокэу «МГТУ-м идегустаторхэм я Клуб» зыфи-Іорэм иІэшъхьэтетэу, техническэ шІэныгъэхэмкІэ кандидатэу Голыкъо Мирэ.

КІэлэціыкіухэм ягъэшхэн пылъ организациехэм апае тхылъыр гъэпсыгъэ. Шхыныр щынэгъончъэу, кІэлэеджакІохэм, сабыеу кІэлэцІыкІу Іыгъыпіэм кіохэрэм зэрар къафимыхыным тегьэпсыхьагьэу ІофшІэныр щыт. Мыщ рецепт-



хэр ыкІи гъомылапхъэм игъэхьазырынкІэ шапхъэхэр къыщытыгъэх. ЗэкІэмкІи рецепт 500-м ехъу къыдэхьагъ.

Сборникыр ящыкІэгьэщт врачдиетологхэм, кІэлэцІыкІухэм ягъэшхэн фэгъэзэгъэ организациехэм яІофышІэхэм. Ахэм анэмыкізу Іофшіагъэр ашіогъэшІэгъоныщт бысымгуащэ-

Тхылъыр зэхэзыгъэуцуагъэхэм Москва, Мыекъуапэ ыкІи Пятигорскэ якІэлэцІыкІу ІыгьыпІэхэм ачІэс сабыйхэм ягъэдехішоішк мехествесствер нехш къыдалъытагъэх.

СИХЪУ Гощнагъу.

## ЯшІэжь фэгъэхьыгъагъ

ДзюдомкІэ олимпийскэ резервым иеджапІэ игукъэкІыкІэ, гъогу хъугъэ-шІагъэхэм ахэкІодагъэхэм яшІэжь фэгьэхьыгъэ зэнэкьокъу мы мафэхэм зэхищагь. АщкІэ ІэпыІэгьу къыфэхьугь гьогурыкІоныр щынэгьончьэнымкІэ Къэралыгьо автоинспекцием и ГъэІорышІапІэу Адыгеим щыІэр.

ДзюдомкІэ зэнэкъокъунхэу зэкІэмкІи ныбжьыкІэ 70-рэ фэдиз къекІолІэгъагъ. Ахэм илъэси 9-м къыщегъэжьагъэу 16-м нэс аныбжь. Тренерхэми, спортсмен ныбжьык эхэми Іофтхьабзэм мэхьанэу иІэр дэгьоу зэхашІэзэ, зэрифэшъуашэу зыфагъэхьазырыгъ.

«Динамэм» ишъолъыр отделение ипащэ игуадзэу Александр Леваковым Іофтхьабзэм къекІолІагъэхэм шІуфэс къарихыгъ, зэнэкъокъур псынкІэ къафэхъунэу, гъэхъэгъэшІухэр ашІынхэу къафэлъэІуагъ. Джащ фэдэу шапхъэхэм адиштэу гъогум щызекІонхэу къяджагъ.

Зэнэкъокъур гъэшІэгъонэу кІуагъэ. Спортсмен ныбжьыкІэхэм кlуачlэу ахэлъыр къагъэлъэгъуагъ, нэбгырэ пэпчъ текІоныгъэм фэбэнагъ. Ау, щыІэныгъэм зэрэщыхъурэм фэдэу, нахь зыфэзыгъэхьазырыгъэу, нахь кіуачіэ зиіэхэр ары апэрэ хъугъэхэр. ТекІоныгъэ къыдэзымыхыгъэ кІэлэ ныбжьыкІэ ціыкіухэм анэхэм нэпсыр къательадэщтыгьэ. Ар зыльэгьугъэ спортсмен нахыыжъы охэм агьэІэсэжыльэх, гьэхьэгьэ инхэр джыри апэ зэрилъхэр араlуагъ.

 Хэтрэ цІыфи атекІоуи, къытекІохэуи мэхъу. Ар ІэпэещэкІ умышІэу, сыдигьокІи ыпэкІэ узэрэльыкІотэщтым упыльын фае, — къыІуагъ гьогурыкІоныр щынэгъончъэнымкІэ Къэралыгъо автоинспекцием и ГъэІорышІапІзу Адыгеим щыІзм ипащэ игуадзэу Мамыекъо Казбек. — Бэнэрэ спортсменым хэукъоныгъэ зишіыкіэ, текіоныгъэ къыдихырэп, ащ ыпэкІэ, нахь зигъэхьазырымэ ыгъэтэрэзыжьын ылъэкІыщт, ау гъогум утетэу тэрэзэу умызекІомэ, уидунай пхъожьын плъэкіыщт, ащ зи хэпшіыхьажьышъущтэп. Арышъ, шъузыфэсакъыжь! ГъогурыкІоным ишапхъэхэр тыдэ шъущыІэми шъумыукъох.

(Тикорр.).

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахьимэ ыціэкіэ щытым иіофышіэхэр гухэкіышхо ащыхьоу Джэлэукъо Рэщыд Хьисэ ыкъом фэтхьаусыхэх ыш идунай зэрихъожьыгъэм фэшІ.

## Гьогум ыпк э атыщт Хьылъэзещэ автомашинэшхохэм гьогухэм зэрар

къазэрафахьырэм иІофыгъо аужырэ илъэсхэм зигугъу бэрэ ашіыхэрэм ащыщ. Росавтодорым къызэритырэмкіэ, Урысыем игъогухэм зэрар къафэзыхьыхэрэм япроцент 50-р ахэм аубыты. Ащ ыпкъ къикіыкіэ, 2013-рэ илъэсым автомашинэу тонн 12 нахьыбэ зионтэгъугъэхэр зыгъэ орыш і эхэрэм зэрарэу къахьырэм пэlухьанэу ахъщэ къатынэу УФ-м и Правительствэ унашьо ышІыгьагь. Джыри мары ащ фэгъэхьыгъэу унэшъуакіэ къыдэкіыгъ, шэкіогъум и 15-м ащ кіуачіэ иіэ хъугъэ.

Правительствэмрэ компаниеу «РТ-Инвест Транспортные Системы» зыфиюрэмрэ зэзэгьыныгъэу зэдашІыгъэм тетэу, джы мы компаниер хьылъэзещэ автомашинэхэр федеральнэ гъогухэм зэращызекІохэрэм лъыплъэщт ыкІи ыпкІэ къаІихыщт. УнэшъуакІэм къызэрэщыдэлъытагъэмкІэ, хьылъэзещэ автомашинэу тонн 12-м ехъу зионтэгъугъэм федеральнэ гъогум щикІугъэ километрэ пэпчъ соми 3,73-рэ ытыщт. Урысыем итранспортнэ системэ зегъэушъомбгъугъэным фытегъэпсыхьэгьэ къэралыгьо программэм ар къыдыхэлъытагъ. Гъогухэм язытет нахьышІу шІыгъэныр, ау ащ бюджет ахъщэ нахь

макізу пэіугъэхьэгъэныр телъхьэпІэ шъхьаІэу ар къызфаугупшысыгъэхэм ащыщ. Росавтодорым пэшІорыгъэшъэу къызэрильытагьэмкІэ, сомэ миллиард 50-м ехъу илъэсым къыкІоцІ бюджетым къыхэлъхьагьэ

Мы Іофым изэхэщэн пае системэу «Платон» зыфиlорэр агъэпсыгъ. Хьылъэзещэ автомашинэ зиІэхэм зэкІэми (юридическэ лицоми, физическэми) компанием иофис екІолІэнхэшъ, е Интернетыр къызфагъэфедэнышъ, мы шІыкІэм зыщагъэнэфэн фае. Нэужым лицевой счет ащ щыряІэ хъущт ыкІи гъогум техьанхэм ыпэкІэ ащ ахъщэр рагъэхьан фае.

Хьылъэзещэ автомашинэр зыем маршрутым ыуасэ пэшlорыгъэшъэу е ыкјугъэр зыфэдизыр къэзыгъэнэфэрэ устройствэу транспортым ригъэуцуагъэм къыгъэлъэгъуагъэмкІэ ытын фит. Шапхъэхэм къызэрэдалъытэрэмкІэ, а устройствэр ыпкіэ хэмыльэу тыригьэуцон амал иІ. Автомобилыр зы чІыпІэ бэрэ щытмэ, устройствэр режим гъэнэфагъэ теуцощт, гъогоу зэрык орэр федеральнэхэм ахэмыхьэмэ, зыпари къыгъэлъэгъощтэп.

Росавтодорым къызэритыгъэмкІэ, тонн 12 нахьыбэ ионтэгъугъэу хьылъэзещэ автомобиль миллиони 2-м ехъу пстэумкІи къэралыгъом ит. Ахэм ащыщэу цІыфхэр зэрэзэращэхэрэр, мэшІогъэкІосэ къулыкъум, МЧС-м, полицием, медицинэ ІэпыІэгъу псынкІэм яавтомашинэхэм ыкІи дзэм иІашэхэр зэрэзэращэхэрэм шэпхъакІэхэр анэсыхэрэп. Хьылъэзещэ автомобильхэр гъогум зэрэщызекІохэрэмкІэ ыпкІэ къызэратырэм лъыплъэгъэным пае ащ ищыкІэгъэ оборудованиер чіыпіэ 500-мэ ащагъэуцущт, ащ фэдэ оборудованиекІэ зэтегъэпсыхьэгъэ автомобили 100 тыратІупщыхьащт. ГъогурыкІуапкІэр къэзымытыгъэхэм алъэкъуаціэхэм ГИБДД-ри ащагъэгъозэщт. ШэпхъакІэхэм къызэрэдалъытэрэмкіэ, ыпкіэ зымытыгъэ водителым тазырэу сомэ 5000, пащэу е предпринимателэу а автомобилым паекІэ пшъэдэкІыжь зыхьырэм сомэ 40000 арагъэтыщт. Юридическэ лицоу ащ фэдэ хэукъоныгъэ зышІыщтым

пшъэдэкІыжьэу ыхьыщтыр нахь пхъаш. Ащ тазырэу сомэ мин 450-рэ рагъэтыщт.

Росавтодорым хьылъэзещэ автомашинэ зиІэхэм товар зэрэзэращэрэмкІэ мымакІэу мылъку къалэжьэу, ау гъогухэм зэрарэу къыфахьырэр бэу, гъогурыкІуапкІэр зэратыштыр лъэшэу зэхамышІэщтэу ылъытагъ. Зэрэхабзэу, хьылъэзещэ автомашинэр мылъку къэкІуапІэу къыхэзыхыгъэхэм ащ дырагъаштэрэп.

### **ТЪЭЗЕТЕДЖЭХЭМ КЪАТХЫХЭРЭР**

# ШІукІэ игугъу ашіыжьы



Зигугъу къэсшіы сшіоигъор непэ къытхэмытыжьэу, псэокіо-лэжьэкіо дэгъугъэу, ны-тыхэмкіи, иіахьылхэм-

кіи, ціыфхэмкіи дунаим дахэу тетыгъэ Цуекъо Теуцожь Хьаджмосэ ыкъор ары. Ар щыІагъэмэ, тыгъэгъазэм и 2-м ыныбжь илъэс 70-рэ хъущтыгъэ.

Теуцожь зэхэдз имыІэу цІыфхэм ІэпыІэгъу афэхъущтыгъ, ятэ-янэхэмкІэ дэгъугъэ, щэlэфэхэкlэ агу хигъэкlыгъэп, жъы зэхъухэм зи къащимыгъакІэу ыІыгъыжьыгъэх, ядунай захъожьым дахэу ыгъэтІылъыжьыгъэх.

Теуцожь ціыф къызэрыкіуагъ, ІэнэтІэшхо иІагъэп, ДОСААФ-м итхьаматэу Адыгэкъалэ Іоф щишІэщтыгъ. Ныбджэгъуныгъэм осэшхо фэзышІыщтыгъэу, адыгэ шэн-хэбзэ дахэхэр зигунэсыгъэу, нэгушІо-бэрэчэтыгъэу зышІэщтыгъэхэм агу къинагъ.

ЩыІэныгъэ гъогу лъагъоу Теуцожь пхырищыгъэм узырыплъэкІэ, уемыхъопсэн плъэкІыщтэп. НыбжьыкІэ дэдэу Іофшіэныр ригъажьи, илъэс 48-рэ Іэнэтіэ зэфэшъхьафхэр зэрихьагъ. 1965-рэ илъэсым гурыт еджапІэр къызиухыгъэм къыщыублагъэу 1970-рэ илъэсым нэс къалэу Краснодар Іоф щишІагъ. «Краснодаргражданпроектым» газ хъызмэтымкІэ техникэў Іутыгъ. 1970-рэ илъэсым Адыгэкъалэ къызегъэзэжьым, чІыпіабэмэ Іоф ащишіагъ. Анахьэу ищыІэныгъэ гъогу пытэу зыщытеуцуагъэр 1983-рэ илъэсыр ары. А илъэсым ДОСААф-м ирайон комитет зычІэтыщт унэшхоу рагъэжьэгъагъэр языгъэшІыгъэр Теуцожь ары. Илъэс 28-м къыкІоцІ ар ДОСААФ-м ирайон комитет итхьамэтагь. А уахътэм къыкІоцІ цІыф макІэп къеолІагъэр. Ахэм адыгагъэ зэрадызэрихьэщтыгъэр, дахэу зэрапэгъокІыщтыгъэр, шъабэу зэрадэгущыІэщтыгъэр, ялъэгъун зэрафигъэцак Іэщтыгъэр джы къызнэсыгъэм цІыфыбэмэ ащыгъупшэжьыгъэп, Тхьэм фелъэјух джэнэтым щигъэгушјонэу. Ыпсэ зыхэтІэгъэгъэ икъоджэ гупсэу Хьалъэкъуае щыпсэухэрэ иныбджэгъугъэхэм, инахьыжъхэм, ныбжьыкІэхэм ягугъу Теуцожь дахэкІэ ымышІэу зы

мафи къыхэкІыщтыгъэп. МэфэкІ къэс, анахьэу ТекІоныгъэм и Мафэ, автопробегхэр афызэхищэщтыгъэ. Аужыпкъэм ежь Теуцожь имылъкукІэ ветеранхэр ыхьакІэщтыгьэх. Джащ фэдэу инэплъэгъу ригъэкІыщтыгъэхэп къалэм игурыт еджапІэхэм яапшъэрэ классхэм арыс кlалэхэм аlэпкъ-лъэпкъхэр гъэпытэгъэнхэр, дзэм къулыкъу щахьыным фэгъэхьазырыгъэнхэм епхыгъэ Іофыгъохэр.

Тыдэ зыщэІи, Теуцожь ипшъэрылъхэр щытхъу пылъэу ыгъэцакІэщтыгъ. Ащ фэшыхьат ОСОАВИАХИМЫМ иобществэ и Гупчэ совет ищытхъу тхылъхэу къыфигъэшъошагъэхэр, ащ имедалэу «За заслуги» зыфиlорэр, «Адыгэкъалэ ицІыф гъэшІуагъ» зыфиІорэ щытхъуцізу къалэм инароднэ депутатхэм я Совет иунашъокІэ къыфаусыгъэр, нэмыкІхэр. ЦІыфхэр егъэгушхох Адыгэкъалэ иадминистрацие иунашъокІэ Цуекъо Теуцожь ыцІэ зыхьырэ урам Адыгэкъалэ иІэ зэрэхъугъэм.

> ХЪОДЭ Сэфэр. Іофшіэным иветеран.

# Тызэкъотэу тыпэуцужыын фае

Урысые Іофтхьабзэу «Хьадэгъур зыщащэрэр ошіэмэ» зыфиіорэм ия 2-рэ уцугьо шэкіогьум и 16-м къыщегьэжьагьэу и 27-м нэс Адыгеим щыкіощт. УФ-м наркотикхэм апэшіуекіогьэнымкіэ ифедеральнэ къулыкъу Іофтхьабзэм кіэщакіо фэхъугъ.

ХэбзэухъумэкІо къулыкъум иІофышІэхэм ямызакъоу, обществэри наркоманием пэуцужьын, зэкІэми тызэкъотэу, зыкІыныгъэ тхэлъэу мы гумэкІыгъом тыпэшіуекіон фае.

Наркоманием гумэкІыгъоу къызыдихьын ылъэкІыщтыр ціыфхэм агурыдгьэіоныр, анаіэ тырядгъэдзэныр, Адыгеим щыпсэухэрэр мы Іофым къыхэлэжьэнхэр ары Іофтхьабзэм пшъэрылъ шъхьаІэу иІэр.

Чэщи мафи Іоф зышІэрэ

анонимнэ «цыхьэшІэгъу телефонэу» 52-48-44-мкІэ е Наркоконтролым идежурнэ часть ителефонэу 8-964-895-95-12мкІэ хэтрэ цІыфи, наркотикыр зыщаІыгъым, зыщешъохэрэм, притонхэр зыдэщыІэхэм, наркотикыр зыхашІыкІырэ уцыр къызщагъэкІырэм афэгъэхьыгъэ къэбар ешіэмэ, ариіон ылъэкІыщт. Джащ фэдэу, къулыкъум ипащэхэм упчІэ афыряІэмэ аратын, мы гумэкІыгъом пэшІуекІогьэным фэгьэхьыгьэу къэгу-



щыІэнхэ, яеплъыкІэхэр къыра-ІотыкІынхэ алъэкІыщт.

Республикэм щыпсэурэ цІыфхэм ащыщэу наркоманием къызыдихьырэ гумэкІыгъохэм яутэкІыгъэхэу, ягупсэ-Іахьылхэм ІэпыІэгъу афэхъу зышІоигъохэр зытеонхэ алъэкІыщт «цыхьэшІэгъу телефон» Адыгэ республикэ наркологическэ диспансерым иІ. Наркотикхэм апыщагъэ хъугъэ цІыфхэм узэря-Іэзэщтым, зэрэзэтебгьэуцожьыщтхэм афэгъэхьыгъэ упчІэхэм яджэуапхэр номерэу 54-35-43-м теохэрэм агьотыщтых. ІэпыІэгьу ыкІи консультацие зищыкІагьэхэми ащ зыфагъэзэн алъэкlыщт.

ДиагностикэмкІэ ыкІи консультациемкІэ Гупчэм иІэ «цыхьэшІэгъу телефоным» иномерэу 52-82-20-м теохэрэм психологием ылъэныкъокІэ яупчІэхэр джэуапынчъэу къагъэнэщтхэп.

«Хьадэгъур зыщащэрэр ошІэмэ» зыфиlорэ lофтхьабзэм зэкІэми шъухэлэжьэнэу тыкъышъоджэ. «ЦыхьэшІэгъу телефоным» шъукъытеомэ, зыгорэм ищыІэныгъэ къэжъугъэнэжьынкІи хъун.

Наркотикхэр хэбзэнчьэу гъэзекІогъэнхэм пэуцужьырэ федеральнэ къулыкъум Краснодар краимкіэ ишъольыр Гъэюрышіапіэ Адыгэ РеспубликэмкІэ и Къутамэ ипресс-къулыкъу.

# Бзэм изэгъэшlэн фэlорышlэ

Бзэр цІыф лъэпкъ пстэуми ябаиныгъ. Ащ цІыфхэр зэрепхых, зыкІыныгъэ къахелъхьэ, нэмыкІ лъэпкъхэм ахигъэкІуадэрэп.

ГухэкІ нахь мышІэми, адыгэхэр зэрэдунаеу щипхъыхьагъэ хъугъэх. Непэ къызынэсыгъэм ахэр зэзыпхырэ закъор яныдэльфыбз. Бзэр щэІэфэ лъэпкъыр шыІэшт.

Адыгэхэм яныдэлъфыбзэ ащымыгъупшэным, бзэр зымышэрэ нахыжъхэм ыкlи къыткартыр ныбжыкарты ягъэшагъэным пае проектэу «Сибзэ» зыфиюрэр къаугупшысыгъ. Сайтым изэхэщэн илъэситрукар узэкарабэжьмэ агу къэкыгъагъ. Апэрапшару гущырэлъэ цанкоу

ар агъэпсыгъагъ, нэужым хэхъоныгъэхэр фашlыгъэх, джы адыгабзэ зыщызэбгъэшlэн, уилъэпкъэгъухэм уазыщыдэгущыlэшъун плъэкlыщт портал шъыпкъэу ар щыт. Ныдэлъфыбзэр пщымыгъупшэным пае ащ урыгущыlэн зэрэфаер зэкlэми ашlэ.

Зыфэдэ къэмыхъугъэ проектыр нэбгыриплІ зэхэзыщагъэр. Шъхьадж пшъэрылъ гъэнэфагъэ иІзу, ар зэрифэшъуашэу зэригъэцэкІэщтым пылъ. Сайтыр зэхэзыщагъэр Евгъэжъыкъо Тимур. Хьамдэхъу Анзоррэ Асланбек Герговымрэ анимациер апшъэ ралъхьажьыгъ. Гуманитар ушэтынхэмкІз Къэбэртэе-Бэлъкъар институтым инаучнэ ІофышІэ шъхьаІзу,

къэбэртэябзэмрэ литературэмрэ языгъэхьырэ Къэрдэн Мусадин бзэм изэгъэшlэн ехьылlагъэу сайтым къихьэхэрэм ауж ит.

«Си бзэ» зыцІэ сайтым «sibza.org» зыфиюрэмкІэ шюигьоныгьэ зиІэ пстэури ихьан альэкІыщт, алфавитым къыщегьэжьагьэу гущыІальэхэр, гущыІэжъхэр ащ итых. ГущыІэхэм якъэІуакІэ зыщызэбгъэшІэн пльэкІыщт онлайн курсхэри шІэхэу зэхащэнхэу ямурад. Джащ фэдэу джэгукІэ шІыкІэм тетэу интерактивнэ курсхэри къихьащтых.

ЦІыфым ылъэгъурэр гум нахь къызэринэжьырэр къыдалъыти, шіэныгъэ зыхэпхыщт мультфильмэхэр сайтым къырагъахьэхэу аублагъ. Джырэкіэ нарт эпосым фэгъэхьыгъэу зэхэщакіохэм зэхагъэуцо. Мы проектыр Хьамдэхъу Анзоррэ Асланбек Герговымрэ агъэцакіэ. Адыгэ таурыхъмэ афэгъэхьыгъэ мультфильмэхэр мазэ къэс

къырагъэхьанхэу зэхэщакlохэм агъэнафэ.

Адыгэбзэ тхакіэ зэзыгъашіэ зышіоигьохэми мы сайтыр ІэпыІэгьу къафэхьущт. Тимур къызэриіуагъэмкіэ, мыр дунэе проектэу щыт. Пшъэрылъ шъхьаіэу яіэр зэрэдунаеу щыпсэурэ адыгэхэр зэрапхынхэр ары. Джырэкіэ порталым урысыбзэр, инджылызыбзэр, тыркубзэр арых Іоф зэришіэрэр.

Бзитіу гущыіалъэм игъэпсын анахь къин къызыпыкіырэр. Непэ бгъуитіукіэ гъэзэгъэ электроннэ гущыіалъэ адыгабзэкіэ щыіэп.

— Урыс-къэбэртэе ыкіи къэбэртэе-урыс гущыіальэр зәу зэпхыгъэным ипрограммэ джырэкіэ іоф дэсэшіэ, — ею Тимур. — «Lingvo» зыфиюрэ гущыіальэр зэхэзыщагьэхэм ар яі (зым гущыіэ мин 22-рэ, ятюнэрэм гущыіэ мин 26-рэ ит), ау ащ узыхаплъэкіэ, о адыгэ гущыіэхэм ачіыпіэкіэ нэмыкіыбзэмэ къахэкіыгъэхэр

бэу зэритыр къыбгурэю. Арышъ, юфшіэн мыпсынкіэ тапэ илъ, зыгорэ іэпыіэгъу къытфэхъумэ, лъэшэу тигуапэ хъущт.

Материалэу сайтым къихьэхэрэм еплъыкізу фыряізр къыпатхыхьан амал къихьэхэрэм зэряізм имызакъоу, гущыіальэм хэхьоныгьэхэр фэшіыгьэнхэмкіэ, нэмыкі къэбархэр сайтым къихьанхэмкіэ яшіуагьэ къагъэкіон алъэкіыщт. Шіоигъоныгъэ зиіэхэм яматериалхэр сайтым къырагъэхьащтых.

Проектэу «Си бзэ» зыфиюрэм социальнэ мэхьанэ зэри!эр зэхэщак!охэм къыхагъэщы. Ащ зегъэушъомбгъугъэ хъумэ, тхэк!о ык!и сурэтыш!э ныбжьык!эхэм !эпы!эгъу афэхъун алъэк!ыщт, ятворчествэ зэрэдунаеу алъэгъущт. Ащ нэмык!эу непэрэ мафэмк!э адыгабзэк!э къыдэк!ырэ тхылъхэр, анахьэу пшысэхэр зэрэмак!эм зэхэщак!охэр егъэгумэк!ых ык!и ахэм якъыдэгъэк!ыни ыуж ихьащтых.

(Тикорр.).

# **Шапсыгъэхэм яхьакіэх**

Тіопсэ районым ипсэупіэ зэфэшъхьафхэм адэс ныбжьыкіэ купхэр нахь благъэу зэрэшіэнхэм пае къуаджэу Агуй-Шапсыгъэ дэт тарихъ-этнографическэ комплексэу «Нарт» зыфиіорэм бэмышізу щызэіукіагъэх.

Общественнэ мэхьанэ зиlэ проектру «Тlопсэ районыр — зэдытиун» зыфиlорэр гъэцэкlэгъэным фэшl Урысыем щыпсэурэ ермэлхэм я Союз ыкlи район къэзөкъ обществэм ялlыкlохэр хышlуцlэ lушъо адыгэхэм адэжь къэкlуагъэх. Ныбжьыкlэхэм музеир къаплъыхьагъ, шапсыгъэ лъэпкъым итарихъ, икультурэ ыкlи а шъолъырым щыпсэурэ лъэпкъхэм язэкъошныгъэрэ зэгъунэгъу зэфыщытыкlэхэмрэ гъэпытэгъэнхэм зыщытегущыlэгъэхэ lэнэ хъурае яlагъ.

Къэкlощт зэlукlэгъур ермэл общинэм джы зэхищэщт.

## Гъэсэныгъэ зэфэшъхьафхэр щарагъэгъотых

ТІопсэ профессиональнэ училищэу N 9-м ыныбжь илъэс 80 зэрэхъугъэр хьакlэщэу «Каравелла» зыфиlорэм иконференц-зал щыхагъэунэфыкlыгъ.

Тарихъ бай къэзыкІугъэ училищым щытхъуцІзу «Культурэшхо зыхэлъ училищ» зыфиІорэр къыфаусыгъ, РСФСР-м и Апшъэрэ Совет и Щытхъу тхылъ къыфагъэшъошагъ. Мыщ пстэумкІи сэнэхьат зэфэшъхьафхэр зыІэкІэлъ хъугъэ нэбгырэ мин 25-рэ щыІэныгъэм игъогу

тыригъэхьагъ. Ащ къычlэкlыгъэ пчъагъэ зэлъашlэрэ цlыф хъугъэх. Ахэм зэу ащыщ Краснодар краим и Хэбзэихъухьэ Зэlукlэ итхьаматэу Владимир Бекетовыр.

Джащ фэдэу училищыр ылъэ теуцоным зиlахьышlу хэзышlыхьагъэхэм ащыщых шапсыгъэ льэпкъым илlыкlохэри — Шlоикъо щыщэу, РСФСР-м изаслуженнэ кlэлэегъаджэу, СССР-м профессиональнэ техническэ гъэсэныгъэмкlэ иотличникэу Кобл Хьамидэ, Урысые Федерацием профтехгъэсэныгъэмкlэ иотличникэу, зэнэкъокъоу «Мастер года Кубани-2004-рэ» зыфиlорэм илауреатэу Симонова Хьанифэ, нэмыкlхэри.



## Къуаджэу Псыбэ иеджапіэ президентыкіэ иі

ХэдзакІохэм яфитыныгьэхэр гьэсэныгьэм иучреждениехэм кІэлэеджакІохэм яцІыкІугьом къыщегьэжьагьэу щарагьашІэх. Илъэс къэс хэдзын зэ-

фэшъхьафхэр еджапіэхэм ащэкіох. Анахь якіасэхэм ащыщ кіэлэеджэкіо купым ипрезидент хэдзыгъэныр. Псыбэ дэт еджапіэм ипрезидентыкіэ ыціэ бэмышізу къэнэфагъ.

Мы Іофыгьор хэдзын шъыпкъэхэр зэрашІыхэрэм фэдэу щызэхащэх: кандидатхэр къыщагъэлъагъох, ахэм зэхагъэуцох программэхэр, мэкъэгъэІухэр, бюллетеньхэр ыкІи амакъэхэр зыщатыщт кабинкэхэр, зэрадзэщтхэ урнэхэри агъэфедэх.

Ыпэрэмэ афэдэу мызыгъэгуми нэбгыритф зыхэхьэрэ хэдзын комиссием Іофышlагъ.

Анахь лъэшэу зэнэкъокъугъэ кандидатит!ур Ацумыжъ Маргаритэрэ Кобл Любовьрэ. Зымакъэ зытыхэрэм япчъагъэ зэрэмакіэр (зэкіэмкіи 31-рэ мэхъу) къызыдыхэплъытэкіэ, макъэ пэпчъ мэхьанэ зэриіэр нафэ. Джащ пае пшъэшъитіуми іофшіэнышхо зэрахьагъ. Текіоныгъэр Кобл Любэ къыдихыгъ.





# МэфэкІыр дэгъу хъугъэ!

Гъуакъо и Мафэ бэмышІэу хагъэунэфыкІыгъ. ОрэдхэмкІэ, къашъохэмкІэ, спорт зэнэкъокъухэмкІэ мэфэкІыр баигъ.

ЧІыпіэ администрацием ипащэу Къоджэшъэо Инвербый къызэриіуагъэмкіэ, социальнэ-экономическэ ыкіи гъэсэныгъэм, культурэм алъэныкъокіэ къуаджэм гъэхъагъэу иіэхэр торжественнэ зэхахьэм къыщаютагъэх. Гъуакъо хэхъоныгъэ ышіыным зиіахышіу хэзышіыхьэрэ ціыфхэр щытхъу тхылъхэмкіэ къыхагъэщыгъэх. Ахэм ащыщ Кодэшъхьапіэ и «Чылэ Хасэ» итхьаматэу Тхьагъушъэ Казбек.



Зичэзыу текlоныгъэ джыри къыдихыгъ Псышlуапэ щыщ спортсмен ныбжьыкізу, илъэс 11 зыныбжь Ацумыжъ Исмахьилэ. Клубэу «Гладиатор» зыфиюрэм итренерэу Сергей Крицкий ар егъасэ. Ізкіз зэзэонхэмкіз Шъачэ иззіухыгъэ зэнэкъокъоу Псышюпэ районым иадминистрацие ипащэщтыгъзу С.А. Полянскэм ишізжь фэгъэхьыгъзу щыіагъэм ар ичемпион хъугъэ.

Краснодар, ТІуапсэ, Анапэ, Староминскоим ыкІи Шъачэ къарыкІыгъэ бэнакІохэр урамэу Малышевам тет спорт комплексым щызэІукІагъэх. Спорт клубхэу «Гладиатор», «Патриот», «Боец», «Фортуна» зыфиІохэрэм защызыгъасэхэрэм ащыщхэр ПсышІуапэ илІыкІуагъэх. Исмахьилэ зыщынэкъокъогъэ купым хэтыгъэхэм азыфагу текІоныгъэ къыщыдихыгъ.

— Исмахьилэ сэнаущыгъэ ыкІи Іэпэlэсэныгъэ ин зыхэлъ спортсмен, къеlуатэ Сергей Крицкий. — Ыныбжь емылъытыгъэу, щытхъуцlабэ иІ. Ар



Краснодар краим ичемпион ыкlи къалэу Шъачэ изэнэкъокъухэм гъогогъу пчъагъэрэ текlоныгъэр къащыдихыгъ, джащ фэдэу кикбоксингымкlэ Шъачэ испортсмен анахь дэгъухэм ар ахалъытагъ. Ащ бэрэ loф зыдешlэжьы, мурад инхэр зыфегъэуцужьых, анахь шъхьаlэр — ыгукlэ текlоныгъэр къызэрэдихыщтыр ышlэзэ мэбанэ, мыщ фэ-дэ спорт лъэпкъымкlэ ащ мэхьанэшхо иl.

НЫБЭ Анзор.





# ХьакІэр **якІас,** агьашІоу **пэгьокІых**

Республикэм итыгъэкъохьэпІэ лъэныкъокІэ анахь Іудзыгъэу щыс. Къоджэ инэп, унэгъуи 160-рэ мэхъу, нэбгырэ 600-м къехъу щэпсэу. Псэйтыку тарихъышхо пылъэу щыт, къиныр ыушэтызэ ліэшіэгъу зэблэкІхэм къапхырыкІыгъ. Кавказ зэошхоу илъэсишъэм къехъоу кІуагъэм псаоу къыхэкІыжьыгъэ псэупіэмэ ащыщ. ИщыкІэгъэ тхылъхэр зэрагъати дыслосш евышП ихеф псэупІэхэм захальытагьэм илъэси 150-рэ тешІагъ, ау архивхэм къазэрэхафэрэмкІэ, илъэс 200-м къехъу ныбжь иІ. Кавказым щыкІогъэ зэошхом ыпкъ къикІыкІэ шэгъогогъо кощыгъэ. ХыІушъом къызыІокІыжьхэм, къутырэу Абинскэм (джы Краснодар краим икъэлэ ныбжьыкІэмэ ащыщ, район гупч) блэчъырэ псыхъо ціыкіоу Абын икіэй дэтіысхьэгъагъ.

Къэзэкъыдзэм рэхьат къызэраримытырэм къыхэкІэу етіани кошыгьэ: Пшызэ иджабгъукІэ щыс къутырэу Марьянскэм (джы Краснодар краим истаницэшхохэм ащыщ) пэчіынатізу тіысыгьэ. Ащ ыпэкіз шапсыгъэ ыкІи абдзэхэ чылэгъуитф мыщ щысыгъ. ЧІыгур зэрэмакІэм ыкІи зэрафимыкъурэм къыхэкІыкІэ ящэнэрэу кощыжьи джы зыдэщыс чІыпІэм тІысыгьэ. Тэхъутэмыкьое районым и Афыпсыпэ къоджэзэхэт тіысыпіэ хэхьэ.

Къуаджэу Псэйтыку Адыгэ шІагъу: къутырэу Стефановскэмрэ Псэйтыкурэ азыфагу километриту илъ. Къумбыл мэз дахэм кІэим ызыныкъо еубыты. Чъыгхэр ищыгъэх, метрэ 30 – 40-м нэс ялъэгагъ. Гъатхэр къызэрэсэу бзыухэр къэбыбыжьых, чъыг къутамэхэр зэлъабгъэх. Жьы къабзэр псышъхьашъом къытырелъэсыкІы, мыщ гум зыщеушху, мэІэшІу гохьыр тыдэкІи елъэсы. ХьакІэу къакІохэрэр мы чІыпІэм «Джэнэт къуапэкІэ» еджэх. УсэкІо цІэрыІоу Жэнэ Къырымызэ мыщ къакІоу къыхэкІыгъ. «Джэнэт къуапэм» усакІор къызыкІуагъэмэ ащыщ горэм усэ ытхыгъагъ. Ащ мыщ фэдэ сатырхэр хэтых:

Мэзы ныбжьыкІэр икІэи Зэдиштэу дахэу къышэкІы. Гъэтхапэм ащ ихэгъуашъхьэ Къэльагьо къэгьэгьэ Іуашь-

уеір еденоітк меіпыін ыМ «Муратэ ихьакІэщкІэ» еджагьэх. Ар зыхъугъэм илъэс зыхыбл фэдиз тешІагъ, къэбари пылъ. 2004-рэ илъэсым Псэйтыку ыныбжь илъэси 140-рэ хъугъагъэ, игъэкІотыгъэу а мэфэкІыр къоджэдэсхэм хагъэунэфыкІыгъагъ. Краснодар краим игубернаторэу тетыгъэ Александр Ткачевыр мэфэкІым къырагъэблэгьэгьагь. Губернаторым чІыпІэ дахэр ыгу рихьыгъ, Ахэджэго Муратэ риlуагъ: «Мурат, мыщ фэдэ чыпіэ дахэу сэ слъэгъугъэр бэп, мыр санаторие шІыгъахэм фэд. Сыд щыпшІын Къуаджэр зыдэщысыр чІыпІэ пІоми уфит, сэ ІэпыІэгъу сы-

къыпфэхъущт». А лъэхъаным краим игубернатор иапэрэ гуадзэу Муратэ щытыгъ. ЗыгъэпсэфыпІэ зэтегьэпсыхьагьэ мы чыпым щишыным калэр егупшысагь. Чыгури, мэзыри, зэкІэ ахэм къагъэгъунэхэрэр «Кубаньводхозым» иех, краим иунэя-

КІалэм къыхихыгъэ чІыпІэр аригъэукъэбзыгъ. Псыхъо нэпкъым пэблагъэу шъхьэ зытелъ бгъагъэ щашІыгъ, пщэрыхьапІи хашІыхьагь. Къоджэ гьогоу тамбэм екІурэм къыщегъэжьагъэу зыгъэпсэфыпІэм нэс пшэхъомыжъокІэжъгъэй зэхэлъ зытелъ гъогур рэкІо, электричествэри ещэлІагъ.

Къоджэ кІэлэцІыкІухэри Муратэ щыгъупшагъэхэп, ахэм языгъэпсэфыгьо уахътэ шІуагьэ хэлъэу агъэкІоным пылъыгъ. ЗыгьэпсэфыпІэм дэжь, Пшызэ нэпкъ, къухьэуцупІэ щаригъэшІын гухэлъ иІагъ, ІофшІэнхэри рагъэжьэгъагъэх, ау Ахэджэго Мурат игъонэмысэу идунай ыхъожьыгъ. Ащ ригъэжьагьэр зыми лъигьэкІотэжьыгьэп. Іофыр ащ тетми, зыгъэпсэфыпіэр зэгъокі хъурэп, мазэ тешІэрэп Іофтхьабзэ горэ мы чыпіэм щамышізу. Чылэм къыдэхьэрэ хьакІэр мыщ рагъэблагъэ, зыщырагъэгъэпсэфы.

Псэйтыкухэм хьакІэхэр якІасэх, дэгъоу апэгъокіых, зэрифэшъуашэу адыгагъэ адызэрахьэ. ГъэрекІо чІыпІэ зэфэшъхьафхэм къарыкІыгъэ пцэжъыяшэхэр зыгъэпсэфыпІэу «Шапсыгьэм» (джаущтэуи мы чІыпІэм

еджэх) къэкІогъагъэх, щызэнэкъокъугъэх. Краснодар краим ыкІи Ростов хэкум ячІыпІэ зэфэшъхьафхэм нэбгырэ 16 къарыкІыгъагъ. Краснодар краим пцэжъыеешэн спортымкІэ и Федерацие изэlухыгъэ кубок икъыдэхынкІэ зэнэкъокъугъэх.

Джащ фэдэу илъэс къэс «Шапсыгьэм» спортымкіэ джэгукІэ зэфэшъхьафхэр щызэхащэх. Районым ит гурыт еджапіэхэм якіэлэегъаджэхэмрэ яеджакохэмрэ ахэм ахэлажьэх.

Хы ШІуцІэ Іушъом къикІырэ шапсыгъэхэри мы зыгъэпсэфыпІэм къэкІох, зыщаплъыхьэ, тарихъзу пылъыр зэрагъашІэ. КъэпІон хъумэ, «Шапсыгъэм» ІофшІэныби, Іофтхьабзэхэри щагъэцакІэх, амышІэщтыгъэу щызэрагъашІэрэри макІэп.

Къуаджэу Псэйтыку мэхьанэшхо зиІэ хъугъэ-шІагъэ мы мафэхэм щырекІокІыгь. Туризмэм изегъэушъомбгъун фэгъэхьыгъэ Іофтхьабзэхэр щырахъухьанхэу ыкІи щагъэцэкІэнхэу зэlукlэгъу щызэхащагъ. Туризмэр ылъэ тегьэуцогьэнымкІэ Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ зэшІуахынхэ фэе Іофтхьабзэхэр агъэнэфагъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм идепутатэу ДзэлІ Аскэр иунэ хьакІэхэр рагъэблэгъагъэх. Ар Псэйтыку дэхьагъу шъыпкъэм щыт. Унэр музеим фэдэу гъэпсыгъэ. Ижъырэ адыгэ унэхэм афэдэу ІутІэн-къамыл ышъхьэ

- Тикъуаджэ бысым пэпчъ

игуапэу шъуригъэблэгъэщт, ыІуагь ДзэлІ Аскэр. — Тижъыхэм къытфыщанэгъэ хэбзэ дахэу ар тхэлъ. ХьакІзу къакІорэмэ къоджэ къыдэхьэгъум Іут мыжьо саугьэтым дэжь тащыпэгьокІы, къетэгьэблагьэх.

Аскэр зэрилъытэрэмкІэ, туристхэр зекІо зыфакІохэрэр загъэпсэфын е заплъыхьан закъоу арэп, амылъэгъугъэ хабзэхэм, шэн-зекіуакіэхэм нэІуасэ зафашІынэуи ары.

Псэйтыку ихьакІагьэхэм зэрэхагъэунэфыкІыгъэмкІэ, туризмэм анахь лъэпсэшІу зыщидзын ылъэкІыщтмэ ащыщых Краснодар краимрэ Адыгеимрэ. ТарихъымкІэ байхэу чІыпІэ гьэшІэгъонхэр мыхэм яІэх.

— ЦІыф лъэпкъхэр зэгуры-Іохэу щыІэнхэмкІэ туризмэм мэхьанэшхо иI, — ыІуагъ краим игубернатор дэжь щыІэ Советым ипащэу Андрей Зайцевым. Цыфхэр нэІуасэ зэфэхъух, зэрэшіэх, зэпэблагьэ мэхъух. Проектэу «Зы псыхъом инэпкъитly» зыфиlорэр зэдэтштэнышъ, ащ Іоф дэтшІэн фае.

— Тигуапэ зэlукlэгъур адыгэ къуаджэм зэрэщыкІуагъэр, ыІуагъ Адыгэ Республикэм иліыкіоу краим игубернатор дэжь щыІэ Трэхъо Тимур. — Тызтегущы агъэхэр Іоф дэгъух, ахэр дгъэцэкІэнхэ фае.

Краснодар краим и Хэбзэихъухьэ ЗэlукІэ идепутатэу Николай Денисовыр, Краснодар краим иадминистрацие ІэкІоцІ политикэмкІэ идепартамент иліыкіоу Валерий Острожнэр, Адыгэ Республикэм зекІонымрэ курортхэмрэкІэ и Комитет итхьаматэу Къэлэшъэо Инвер, нэмык/хэри зэхахьэм къыщыгущы агъэх. Унашъоу аш ыгъэхэм Трэхъо Тимуррэ Андрей Зайцевымрэ акІэтхагъэх.

ХЪУЩТ Щэбан. Чіыпіэ краевед, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ журналист.

ТАРИХЪЫМРЭ ЩЫІЭНЫГЪЭМРЭ

# Пытапіэхэр, ухъумапіэхэр

(КъызыкІэльыкІорэр шэкюгъум и 12-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

Щыфэ / гындагъэ / щытапхъэ — къэкІырэ уц лъэпкъхэм ахашlыкlэу уlагъэмэ ащафэу зэрэlазэхэрэ уц зэхэшlыхьагъ.

Іэшіэгъэлі — сэнэхьат гъэнэфагьэм хэшlыкі фызиlэу, ащ рылэжьэрэ lэпэlac.

Іошъхьэпіальэ — зэпэгьокІыхэзэ зэощтхэм агъэнэфэеаметахку еамеілыін еа

БэтІыгъ // бэтагъэ // бэтэ**гьэй** — плъэрыпіэу, чіыпіэ хэіэтыкІыгьэхэу лъэгапІэхэм, Іуашъ-ратакъощтыгьэ. БэтІыгьэхэр зэпэчыжьэ лъэгапІэхэм ащагъэпсыщтыгьэх. А тхыцІэмэ Іуашъхьэ атет зыхъукІэ ары плъэрыпІэр зытырашІыхьэщтыгьэр.

Зыкъэзыухъумэхэрэм пый къякІумэ фэплъырынхэу гъуазэхэр ащ тетыщтыгъэх. Пыидзэ къакіоу залъэгъукіэ, шіэхэу ціыфхэм арагъэшіэным пае, а хэІэтыкІыгъэхэм ашыгухэм машІо ащызэкІагъанэщтыгъэ. Нэплъэгъум къыриубытэу адрэ пэчыжьэ лъэгапІэм гъуазэу тетхэм машІо къызалъэгъукіэ, ахэми зэкіагъанэщтыгъэ. Джаущтэу зым адрэм ригъашІэзэ, щынагъо къызэрэкІорэм зэрэхэкоу щагъэгъуазэщтыгъэ.

Улапэ икъыблэкІэ километритюу пэјудзыгъэу юшъхьэ плъэрыпІэ 1993-рэ илъэсым щыттІыгьагь. Адыгэкьалэ икъыблэкІэ щыІэ къуаджэу Псэкъупсэ итемыркІэ 2005-рэ илъэсым бгышъхьэм ащ фэдэ Іуашъхьэ тыщетІэгъагъ. Мыхэм ашыгухэр илъэсыбэрэ мэшІо шІыпІэу зэрэшытыгъэхэм ишыхьатэу, къат Іужъухэу етІэ плъыжьырэ яжьэрэ ателъыгъэх.

Зэозэічкі — дзэ пашэхэг е дзэу зэрэугьоигьэм ышІырэ

Кубырыу / кубрыу ижъыкІэ, пыеу къякІугъэмэ защаухъумэнэу, кухэр зэпагъэуцозэ хъураеу агъэпсыщтыгъэ ухъумапІ, пытапІэ. Пыир къызысырэм, кубрыум къосхэм зэошхор аублэ.

**Къалэ / къэлэжъ** — пытапіэ, пэнэпціэ чэу Іужъукіэ къэшІыхьагъэу къэлэ-сэрай. Пэсэрэ псэупіэжъхэм апэблагъэу ащагъэпсыщтыгъэ цІыф ухъумэпІэ гъэбыльыпІ. НахьыбэрэмкІэ псыхъо нэпкъ лъагэхэм ацакІэхэм атырагъэуцощтыгъэх. Зы лъэныкъомкІэ псыхъом къыгъэгъунэщтыгъэ, адрэ шъофымкІэ гъэзагъэр мэшэ куукІэ къатІыхьэщтыгъэ, ащ пэlудзыгъэу зэфэдэкlэ къыдзыхьэу етІэ зэтетэкъуагъэкІэ пытапІэр къагъэгъунэщтыгъэ ыкІи ащ ышъхьагъ пэнэпцІэ чэукіэ къашіыхьэщтыгъэ.

Урыдэхьанэу хъуатэм хэІэтыкІыгьэу дэхьэпІэ закъо къыфагъанэщтыгъэ. Пый къякІоу макъэ къызагъэlукІэ, зэрэчылэу ащ екІужьыти, зыдагъэбыльыхьэщтыгьэ. МыутІэхэм яльэхъа--дук мехтыдут устешел еден лапіэрэ агьэпсыгьагьэхэу Пшызэ инэпкъхэмрэ ащ хэлъэдэжьырэ псыхъохэмрэ къаlунагъэхэу пытэпІабэ джыри адыгэ чІыгужъым ит. Ахэм ащыщых Дышъэ псыхъо исэмэгукІэ Іут Іошъхьэныкъо — Хьалъэкъуай, Мартэ иджабгъу нэпкъ тетыхэ Сэрэежъ Іуашъхьэ — Тэүйхьабл, Зэе Іуашъхьэ — Нэшъукъуаерэ Джэджэхьаблэрэ азыфагу, Улэ иджабгъукІэ бжъапэм тет Чэмдэжъ ыкІи нэмы-

Къалэшъхьэкъожъ — пыйхэм защаухъумэнэу, дэгъоу ухъумагъэу ашІыщтыгъэ пытапІ. ЫшъхьагъыкІи ыбгъухэмкІи къиукіыпіэхэр яіэхэу агъэпсы-

**Къотіыгъ / чіытіы**р — ыбгъухэр дысыхэу мэшэ куу, пытапіэр ихъурэягъэкіэ къырагъэгъунэу ижъыкІэ чІым датІыкІыщтыгьэ хъотэ куур.

Къотіыхь — чіытіырым къы-

датэкъузэ ятІэр сэмэшхо кІыхьэу зэтырагъэшасэзэ, пытапІэр ихъурэягъэкІэ къырагъэгъунэу къырашІэкІыщтыгъэ етІэ чэу лъэпкъ. Шыури лъэсыри хэкІын амылъэкІынэу, ащ ышъхьагъ пэнэпцІэ чэу Іужъу тырашІыхьэ-

Дышъэ исэмэгу нэпкъ мыутІэмэ щашІыгъагъэу «Іошъуелыч анаже петып «оамынеах Хьалъэкъуае ыкІоцІ дэт. Къотіыхьэ хъурэеныкъо кіыхьэкіэ, лъагэу зэтетэкъуагъэу, къэгъэгъунагъ. Адыгэ чІыгужъым мыутІэхэм къащегъэжьагъэу бэ дэдэ хъухэу пытэпІэжъхэр рашІыхьагъэх. Ахэр зэкІэ чІытІырырэ къотІыхьэрэкІэ къэгъэгъу-

Тамбырыгу — дзитур зыщызэпэуцугъэу зыщызэзэорэ шъофышху.

Хьамдэч — чытыр бгъузэ зэжъу, ухъумапіэ. Зэуапіэм зэ-

олі ухъумапізу датіыкіызэ щагъэпсы.

**Чэшъан** / **чэшан** — лъагэу гъэпсыгъэ пытапі, плъапіэ. **ЧІытІыр** — куоу, ыбгъухэр зандэхэу, чІым дэтІыкІыгьэ мэшэ кіыхь. Ижъыкіэ пытапіэхэмрэ псэупІэхэмрэ къырагъэгъунэщтыгъэ. Тэуйхьаблэ итемыркІэ къыпэІулъ псэупІэжъэу КІышкыр чіытіыркіэ къэгъэгъунэгъагъ. А чІыпІэм ЧІытІыр зау рагорэр. Мыекъопэ культурэм къыхеубытэ.

**Щэбзэрыу** — щабзэкІэ нахь щэрыор зыщаушэтырэ зэнэкъокъу. Саусырыкъу — Щэбзэрыор тыублэн: апэрэ щабзэр шъошъуий, ятІонэрэр сэсый. Нартхэр.

**Іошъхьэпіалъ** — зэзэонэу зэпэгъок Іыщтыхэм уахътэмрэ чІыпІэмрэ зэрагьэнафэрэр ары.

ТЭУ Аслъан, ТЭУ Нуриет.

### (КъызыкІэлъыкІорэр шэкюгъум и 12-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

ЦІыфхэм къыдэхьагъэхэр ашІогъэшІэгъонхэу зэпаплъыхьэщтыгъэх. Зыми Фаризэт къышІэжьыщтыгъэп. Марышъ, лІы купэу щытым ягъунэгъу лІыри ахэтэу къэплъэх, ежь къашІэжьы шІоигъу шъхьаем, хъулъфыгъэхэр зэкІэ Илхъан зытес шым еплъых. Зэпкъаджэ бзылъфыгъэ горэ гъогум къырыкІозэ шыухэр къызелъэгъум, апэрэ щагум дэлъэдагъ. Ипшъэшъэгъоу, а пчыхьэ бетэмалэу зыщызэхэсыгъэхэм зызыгъэбылъынэу игъо ифэгъагъэр Фаризэт къышІэжьыгъ. Тхьэм инасып къыригъэхьыгъ, дакlуи унагъуи ышІагъ, сабыий марышъ къыфэхъунэу ежэ...

Ахэм ягупшысэзэ ячэу къынэсыгъэх. Щагум зыдэплъэм, ыш мэлхэр мэлэщым дигъэзыхьажьхэу къылъэгъугъ. Яти унэм къикІыгъэу адырэ шым къеджэ, ау къикІырэр ян, ащ зыгорэхэр ятэ къыреlox. Илхъан Фаризэт къызеплъым, ядэжь къызэрэсыжьыгъэр къыгурыІуагъ, хъущтым ежэу къызэтеуцуагъ.

«Нан, сыкъэкІожьыгъ!» ыІуи, Фаризэт куозэ щэгум дэлъэдагъ. Ятэрэ ышрэ щтагъэхэу, къающтыр амышізу къеплъых, унэ къогъум къыкъолъэтышъ, ышмэ анахыкІэр къыкІэрэлъадэшъ, Фаризэт къепхъуатэ. Янэ гъызэ къыкІэрэхьэ. Унэ къуапэмкІэ бзылъфыгъищ къыкъоплъызэ зэlушъэшъэжьых. ЗэкІэ унэм изэрэщагъэх. Фаризэт ятэ Илхъан къыкІэрыхьи ригъэблэгъагъ. Нэбгыритlур зэпэчІынатІзу тІысыгъэхзу щысых. Фаризэт ятэ шъхьаныгъупчъэмкІэ мэпльэ зэпыт, хъугьэр джыри тэрэз-тэрэзэу къыгурыІорэп. Илхъан адыгабзэр къымыгъэтэрэзышъоу ипшъашъэ дэжь кіонэу ерагъэу ліым риІуагъ. Ау Мосэ ышъхьэ егъэсысы, хьакІэр изакъоу къыгъэнэныр къыригъэкІурэп. ШІэх дэдэу щагум хъулъфыгъэхэри, бзылъфыгъэхэри дизы къэхъугъэх. Бзылъфыгъэхэр зэдэщы!э лъэныкъомкІэ гъы макъэхэр къэјущтыгъэх.

Хьазырэу къяжэщтыгъэхэм фэдэу шхын зэфэшъхьафхэр тетэу Іэнэ хъураехэр къырахьагъэх. ЗэкІэ шхи, хьакІэм къы-Іощтым ежэхэу къэтІысыгьэх. -мехшы едетя тегидамрэ къэбарыр афиlотэнэу ары зыфэягъэр. Ятэ ар къыгуры-Іуагъэти, щысхэм шъэф зэрафыримыІэр тыркум гуригъэ-Іуагъ. Ащ нэуж кІалэм къэбарыр къырищажьи къыІотагъ: нэгъойхэм хыlушъом къазэращищэфыжьыгъагъэр, гъогу тетыфэхэ къиныгъоу ыпэ къикІыгъагъэхэм пІыгъэ хэпъэч Фаризэт зэрапэуцужьыгъагъэр Іэдэб хэлъэу сыдигъуи зэрэзекІуагьэр, дахэу зэрэхидыкІырэр, ыкІи хьадэгъум къызэрэІэкІихыжьыгъэмкІэ фэразэу ядэжь къызэрищэжьыгъэри унэм исхэм зэкІэ къафиІотагь.

Лыжъэч шысхэр ашкіэ фэразэхэу шъхьащэ ашІэу щысыгъэх. ЕтІанэ нэмыкІ упчІэхэр къыратыгъэх, ахэм яджэуапхэр аритыжьыгъэх. Къаlощтыр къызаухыми зыми зи къымы-Іожьэу зэу зэплъыжьхэу щысыгъэх. Ефэндым гущыІэм къыпидзагъ.

Тэ лъэшэу тыпфэраз типшъашъэ къызэрэпщэжьыгъэмкІэ, ау къыдгурымыІуагъэр о узэрэфыщытыр ары?!

– Нэгъойхэм ащэу къащысщэфыгъ, — къагурыІонэу къымыІотагъэмэ ыІуи къэбарыр джыри къызырещажьэм, зэпаутыгъ.

— Ау о уришъхьэгъусэп арыба? — зэпимыгъэоу лІыжъым упчІэм теІункІэщтыгъэ.

— Хьау. Сишъхьэгъусэп. — Ащ фэдизым зэрысыгьэр о уадэжь, арыба?!

— Ары. Ащ нэмыкІэу бзылъфыгъэ пчъагъэ сиунэ ис, сянэшыпхъур ахэм апылъ.

 Шъуалъэныкъо сыкъакloу хъугъэ сэ, шъуихабзэхэми тіэкіу сащыгъуаз. Шъуз пчъагъэхэр шъхьэгъусэу шъуиІэх.

— Пшъашъэхэр сэщэфы, нахьыбэкІэ сэщэжьых, ар сиІэнатІ. Бэмэ арэущтэу мылъку ашІы.

сэжьхэм. ышхэр ятэ ыюфытэхи хыlушъом ыгьэкlогьагьэх зыгорэ къызэрагъашІэмэ ыІуи шъхьаем, зи къагъотыгъэп. Зылъэгъугъи, зэхэзыхыгъи щыІагъэп. Хы кІыбым ыгъэкІонхэшъ, щылъыхъунхэм ятэ тещыныхьагь. Пшъашъэри шюкюдыгьэу, ыкъохэри ащ тырилъхьажьышъущтхэп. Ипсэльыхьоу Айтэч пшъашъэмэ анахь дахэр зэрэlэкІэкІыгъэр заулэрэ ыгу къеоу хэтыгь. ЕтІанэ бжъэдыгъупщым ыпхъу къэщэн фэхъугъэу щытыгъ, ау джыри къыщэгъагъэп.

Фаризэт ятэу Мосэ зэкІэ чъыежьынхэу къариlуи зэбгыригъэкІыжьыгъэх.

Фаризэт янэ зыдэщы!эм кlyaгьэ. Тыркуем ежь щэlэфэ зэкlэ Ахэр зэкІэ тэшІэ тэ, ау ышхэм къащагъ. Нысэхэр Фасэу натрыф ехьаджы, ышхэм псым шыхэр ащагьэх. Унэ кloцlхэр зэlухыгьах, зэкlэми loф яl, Фаризэт закъу зи зымыш!эщтыгьэр. Илхъан шъхьаныгъупчъэм къызиплъырэм Фаризэт шІочэфынчъэу къыщыхъущтыгъэ.

Фаризэт кІуи янэ ежэу тІысыгъэ. Тыгъуасэ укІыти Айтэч кІэупчІагъэпти, джы ащ пае янэ дэгущыІэнэу ежэщтыгьэ. Нычэпэ зэгьольыжьхэм, ипшъэшъэгъухэр зэрэдэкІуагьэхэр, кІалэу ышІэщтыгьэхэм ащыщхэм къызэращагьэр къыфијотагъэх. Шхапіэм исэу щысызэ щэ кІэщыгъэр къырихьи инысэ нахьыжъ къихьагъ.

СыкъыбдэІэпыІэщт, къаштэ, — ыІуагъ Фаризэт.

— Хьу, хьау, мощ фэдиз

псынкізу ашізщтыгъэ. Унэм ихьи, бзылъфыгъэхэр зышхэщтхэм ежэу тІысыгъэ.

Джыри а гъунэгъу шъузыр янэ къылъыкІуи рищыгъ. Нысэхэм псынкізу, зэрэгьэщхыхэзэ Іанэр къашІыгъ. ЕтІанэ къогъум къосым гу лъатагъэм фэдэу зыдэщысым Іанэ къыщыфашІыгь, ежьхэр пчэгум шхэнхэу итІысхьагьэх. Фаризэт нэпсым ытхьалэзэ ІулъхьитІу ерагъэу ригъэхи, къик ыжьыгъ. Зэгу, зэгу, марышъ Айтэч къызэрэкІожьыгъэр зыраІокІэ, ишы фыжь дахэ тесэу къылъыкІонышъ, ыщэщт. Нанэ тыдэ хъугъэ шъуlуа?! Айтэч пае еупчІынышъ, лІыкІо ыдэжь ыІофтэныр ихьисап. Ар янэ зызэхехым ыдагьэп. Зыми зи ыІофефеlеш vэсыех емых !петшет адыгэ хабзэхэр зэрэщыгъупшагъэхэр ыпхъу риlуагъ. Пшъашъэр арэущтэу зекІоныр зэрэхьайналэр гуригьэІуагь. Айтэч ежь римы Іоми, къэбарыр нэсыщт. ИщыкІагьэу ыльытэмэ, къырамыгъэблагъэми ежь-ежьрэу къэкІощт. Асыет ыпхъу зэрэфилъыгъэмкІэ ыгу егъужьыгь шъхьаем, джыри бзэгухэр нахьыбэ зэрэхъухэрэм лъэшэу ыгъэгумэкІыштыгъ. Ахэм апэуцужьзэ, ыпхъу ыухъумэ шІоигъу. Фаризэти янэ зэрэриlуагъэм рыукlытэжьэу, акъыл къыгъотыжьыгъэу, ышъхьэ ар зэрэрипэсыгъэмкІэ кІэгъожьыгъэу щытыгъ.

Мэфэ реным Мосэ ыпхъу псаоу къызэригъэзэжьыгъэм пае ыдэжь гушіакіохэр къыфакіощтыгьэх. Фаризэт щагум дэтэу къызалъэгъукІэ, лъэшэу хэщэтыкІыщтыгьэх. Ежь икІасэу къызыфигьэзэжьыгьэм ежэщтыгьэ.

Фаризэт къызыкІожьыгъэм тхьамафэ тешІагь, Айтэч къэлъагъощтыгъэп. Унэм исхэм къызэрэрамыдзэрэм есэжьыгъэу апылъыжьыгъэп. Ис-имысыми тІури зэу къащыхъущтыгъэ. Илхъан ыщэщтхэр ыІыгъхэу зыгорэм кІуагьэ, къызигьэзэжьыкІэ ядэжь къыдэхьажьынэу Мосэ къыриlуагъ. Фаризэт Илхъан егупшысэщтыгъэп, ышъхьэ илъыгъэр Айтэч. КъызэрэкІожьыгъэр зэхихыгъэу къэмыкІон ылъэкІыщтэп! Зэхихыгъэпын фае?! Зэ губжыти, ежэжьыщтыгьэп, зэ гугьэзэ ежэу тІысыжьыщтыгъэ.

Чъыг чІэгъым мафэ горэм хидыкІэу щысызэ, бзыу куп бырсырэу ылъэгъугъ. Ащыщ горэм унэ ціыкіу ышіэу, къурэхэр къыхьхэу гу лъитагъ. Унэр зеух нэуж адрэ бзыухэр тезэрэгъэбэнагъэх инабгъо шІуаштэнэу. Мо заулэм афырикъуныя бзыу цІыкІур?! Бзыушхохэм цІыр-щыр рагьаюу набгьор шІуаштэфэ чэтыоу къякІошъылІагъэм гу лъатагъэп. Бзыу цІыкІур джащ нахь ымылъэкіыжьэу джыри зэ инабгъо къышъхьарыбыбэжьи, чэфынчъэу ошъогум ибыбэжьыгъ. Зы бзыушхо къахэкІи набгъом итІысхьагь, адрэхэр зэрэтекІуагъэхэмкІэ рыгушхохэрэм фэдэу шъхьарытыгьэх. Ау ягушІуагьо кіэкіыгьэ. Чэтыушхор къызалъэгъум, ІубыбыкІыгьэх. Бэ темыші у чэтыур зэрэіукіыжыыгъэр къызалъэгъум, набгъом къагъэзэжьыгь. Фаризэт ахэм алъыплъи, цІыфхэми ащ фэдэхэр къызэряхъулІэрэм фигъэдагъ. Ащ нахъ куоу игупшысэ хэхьагъэп, ящагу хьакІэхэр къыдэхьагъэх. Ахэм Фаризэт апэгъокІи къыригъэблэгъагъэх. Унэм ышнахьыжъ къызекІым, я ахьыл горэм къыщагъзу джэгум зэрэрагъэблэгъагъэхэр хьакІэхэм къаІуагъ.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).





Фаризэт уимышъхьэгъусэмэ хэта адэ?

ЗыгорэкІэ тэрэзэу къагуримыгъэюшъугъэмэ ыlуи, Илхъан джыри зэ къафиІотэжьынэу ригъэжьагъ шъхьаем, ащ фэдизэу ашІомыгъэшІэгъоныжьэу къедэІущтыгъэх. БэмышІэу цІыфхэр зэбгырыкІыжьынхэу фежьагь. Фаризэт ятэрэ ышхэмрэ унэм язакъоу къызенэхэм, ыкъохэм анахьыкІэ ыпхъу лъигъэкІуагъ зыдэщыІэхэм къышэнэу. Ятэ къыкІэрыхьаныр къыримыгъэкloу унэм къихьи, пчъэбгъум къыгоуцуагъ. Къэбарыр ащи къыригъэІуати, ышъхьэ ыгъэсысыгъ. Янэу а къэбарым щыгъуазэри пчъэ къо гъум къотэу джыри зэ къедэ-Іужьыгъ.

Илъэсрэ къэтыгъэ пхъур щымыІэжьэу агъэягъ. Джы псаоу къычІэкІи мы тыркоу къэзыщэжьыгъэм ыдэжь ащ фэдизым исыгьэу хъугьэ. Ягьунэгьу кІэлэцІыкІум зыкъитІэтэжьышъугъ, Фаризэт ылъакъохэр зэрыпхыгьэ кlaпсэр къытlэтэжьышъугъэп. Бзэгу lae зыlулъхэм ежь аущтэу хъунэу фэягъэу къэбар хаутхындзагъ. Байныгъэм кІэхъопсэу псэлъыхъо бай лъыплъэщтыгъэу, тырку лъэрыхь дэкІонэу фаеу ары тыраlукlыгъэр. Айтэч ежь зылъыплъэхэрэм акІэмыхьэу, икъоу мыбаеу хаутхындзагъ.

Джа къэбархэр зэхэзыхыгъэ Фаризэт иунагьо машІом ыстыщтыгьэ. Уахътэ тешІи зэІэ-

ризэт ашІогъэшІэгъонэу къезэрэгьэпльыщтыгьэх. Шъузэп, нысэп, шъузабэп — хэта адэ?! Нысэмэ анахьыжъыр пІэ пшыпхъум зышыфишІыщтым къыкІэупчІагъ.

— ИлI зы́дэшыІэр арыщтын, тыда адэ?! гурытым къыдзыгъ.

– ЛІы сиІэп сэ! ыІуагъ Фаризэт.

— Адэ хэта укъэзыщэжьыгьэр?! — зэпигьэущтыгъэп адрэм.

— Ар, ар... Ащ ыцІэр Илхъан. Боу цІыф дэгъу

Зэрищэфыгъэу ыІэ зэрильыр къыІоным теукІытыхьагъ, сыда пІомэ шапсыгъэхэр зэкІэ шъхьафитэу псэунхэр яхэбзагъ.

– Сэ сыздэщыІэм щыІэщт, кІо шъугьольыжь, — ыІуи Асиет инысэхэр къыригъэк ыжьыгъэх. ЗэкІэ чъыежьынхэу шъхьадж иунэ екlужьыгъ шъхьаем, чъыехэрэп, хъугъэр зэрагъэзафэу рэгущыІэх. Ышхэм ашыпхъу псаоу къызэрэкіожьыгъэр ашІошъ хъущтыгъэп. Къагурымы оштыгьэр тыркур ары. КъызэрищэжьыгъэмкІэ уасэ къыкІэдаомэ ратыщт, ау тыркур ахъщэ къэбар къырыгущыІагъэп. КІалэр зэшхэм агу рихьыгь. Гупсэф, гущыІэ зыхъукІи дэгьоу зиІыгь. Ау етІани ышыпхъу ащ зэрэфыщытыр къагурыІон алъэкІырэп.

Нысэхэм ялІыхэм къаІоу зэ хахыщтыгъэ ашыпхъу зэрэкІодыгъэр, зэрэлъыхъугъэхэр. Зыдэхъугъэр амышІэу илъэсыр кІуагъэ. Джы къыздизыгъэр къагурымы о тыркул ым къафищэжьыгъ. Фаризэт зыфэдэр амышізу, ау ащ ежьхэр нахь лъагэу щытхэу алъытэщтыгъэ, сыда пІомэ ащ фэдэ къэбархэр ежьхэм апылъэп, унагьо ихьагъэх, къабзэх, дэгъух... Моу зэ зыгорэу закъыферэшІи ифэшъуашэ рагъэгъотыным фэхьазырых. Ышхэм ашыпхъу къехъулІагьэр ежь имылажьэми, агу зэрэримыхьырэр къагурыІуагьэшъ, пщыпхъур ашхыщт...

Аузэ нэф къэшъыгъ. Къэтэджыгъэхэр зэкІэ яунэгъо Іофхэм ауж ихьагъэх. Нысэхэм чэмхэр ащых, чэтхэр агъашхэх, янэ шъхьалым дэгъогу къэпкІугъэу упшъыгъ, зыгъэпсэф. Тэ цІыкІу-цІыкІоу тызэфырикъужьыщт. А уздэщы-Іэгъэ хэгъэгум ліым шъуз пчъагъэ иІэу зыфаер фашІэ. Тэ тадэжькІэ лІым зы шъуз иІэр, чэщи мафи а зыр ары ІэпыІэгъу имыІэу Іоф зышІэрэр, — ыlуагь нысэм. Гурытым пхъэ Іаплі ыіыгьэу къихьагь.

— Мо щыбзэ цІыкІур къэубыт, — ыІуагъ нысэ нахыжъым. — Сыда, Тыркуем къикІы-

жьыгъэм къыубытышъурэба?! СыдэІэпыІэнэу сІуагъэ, шъхьаем...

— Щыс, щыс. Джы нэсыфэкІэ зыгорэущтэу тыпсэугъэба?! Фаризэт аущтэу нысэхэм зыкъызыкІыфашІырэр къыгуры-Іощтыгъэп. Къэтэджи, унэм къикІи янэ зыдэщыІэм кІуагъэ. Аш имызакъоу къычіэкіыгъ. Ягъунэгъу шъузыр Асыет къы-

фэгушІонэу къэкІуагьэу щысыгь. А сыдэу дэгъоу укъэкІожьи, нынэ. Арэущтэу тисабыйхэр зэкІэ къэкІожьыщтыгьэхэмэ дэгъугъэба. О уинасып къыхьыгь, укъащэжьыгь. Хэта а укъэзыщэжьыгъэ тыркур? Щэфщэжьым хэтэу alyaгъ?

— Ары, шъыпкъэ. Джэнапхъэхэр, джанэхэр ещэх, ыІуагъ Фаризэт.

— Нахь дахэ ухъугъ, дэгъоу ущыпсэущтыгъэн фае?! О зыр ара шъузэу иlагъэр лlым, хьауми пчъагъэ шъухъущтыгъа? — Іасэщтыгъэп Нусетыр.

— Хьау, сизэкъуагъэп, бзылъфыгъэ пчъагъэ исыгъ.

О сыд фэдэ мафэхэр ара зыщыуиягьэр, хьауми, ад-!?ъстытшежей ефешили мехед

УпчІэу къытыгъэм Фаризэт къыгъэтхыуагъ. Янэ къэгубжи, зыгорэхэр тырипчъэзэ къэлапчъэм дищыжьыгъ. Сыда мы ціыфхэм къашіошіырэр?! Илхъан зэримылІыр къыфиІотагъэба?! Игъунэгъу бзылъфыгъэр зэрэбэю-бацэр ышіэжьэу къы-Іуагьэм пымыльэу, ышхэу псым шыхэр къизышижьхи къэкloжыльэхэм аlэ аральэтхьакlынэу къумгъаныр ыпхъотагъ. Нысэ нахьыкІэу Курацэ къумгъаныр къыІэкІипхъоти, хъулъфыгъэхэм адэжь кІуагъэ. Ащ ыуж итэу ІэплъэкІыр ыІыгъэу Гощнурэ кІуагъэ. Фаризэт дыигъэу щагу пчэгум итыгъ. Зызэпыригъази янэрэ Даретрэ зыдэщы эхэм кІуагъэ. ІэпкІэ-лъапкІэхэу зэкІэ

## Адыгэ Республикэм и Конституционнэ закон

Адыгэ Республикэм и Конституцие гъэтэрэзыжьынхэр фэшІыгъэнхэм ехьылІагъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм 2015-рэ ильэсым чьэпыогъум и 28-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Конституцие гъэтэрэзыжьынхэр фэшіыгъэнхэм ехьылlагъ

Адыгэ Республикэм и Конституцие (Адыгэ Республикэм и Хэбзэгъэуцу Зэlукlэ (Хасэм) — Парламентым и Ведомостьхэр, 1995, N 16; Адыгэ Республикэм ихэбзэгьэуцугьэ зэхэугьоягьэхэр, 2000, N 9, 11, 12; 2001, N 5, 6, 7, 10, 11; 2002, N 2, 4, 5, 7; 2003, N 4, 5, 7, 11; 2004, N 7; 2005, N 4; 2006, N 12; 2007, N 5; 2009, N 4; 2010, N 5, 11; 2011, N 4, 6, 7; 2012, N 6; 2014, N 3) мыщ фэдэ гъэтэрэзыжьынхэр фэшІыгъэнхэу:

- 1) я 70-рэ статьям ия 4-рэ пункт:
- а) иподпунктэу «г»-м гущыІэхэу «Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэ игуадзэхэр — Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къулыкъухэм япащэхэр хэмытхэу» зыфиlохэрэр хэгъэкlыжьыгъэнхэу;
- б) подпунктэу «и»-м кlyaчlэ имыlэжьэу лъытэгъэнэу;
- 2) я 70-рэ статьям ия 5-рэ пункт иподпунктэу «а»-м гущыІэхэу «Урысые Федерацием и Конституцие» зыфиlохэрэр хэгъэкlыжьыгъэнхэу;
  - 3) я 78-рэ статьям:
  - а) иподпунктэу «п»-м гущыІэхэу «Адыгэ Рес-

публикэм и Премьер-министрэ игуадзэхэр — Адыгэ гъэнэу ыкlи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу: Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкІэкІо къулыкъухэм япащэхэр хэмытхэу» зыфиlохэрэр хэгъэкіыжьыгъэнхэу:

- б) подпунктэу «с»-м кlyaчlэ имыlэжьэу лъытэгъэнэу:
- 4) я 87-рэ статьям ия 2-рэ пункт подпунктэу «ж<sup>1</sup>»-р хэгъэхъогъэнэу ыкІи ар мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «ж1) Урысые Федерацием и Президент ишэпхъэ правовой актхэу, Урысые Федерацием и Правительствэ ишэпхъэ правовой актхэу гъэцэкІэкІо хабзэм ифедеральнэ къулыкъухэм яполномочие заулэхэр Урысые Федерацием ишъолъырхэм ягъэцэкІэкІо хабзэ икъулыкъухэм афэгъэзэгъэнхэр къызыщыдэлъытагъэхэм ащыгьэнэфэгьэ полномочиехэр федеральнэ хэбзэгьэуцугъэм диштэу егъэцакlэх;»;

5) я 1<sup>07</sup>-рэ статьяр мыщ тетэу къэтыгъэнэу: «Я 1<sup>07</sup>-рэ статьяр.

Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор итхылъэу Адыгэ Республикэм и Прокурор ІэнатІэ Іуагъэхьащтыр зэрагъэнафэрэм ехьылІагъэм зэрэдырагъэштэщт шІыкІэр Адыгэ Республикэм изаконкІэ агъэнафэ.»;

6) я III-рэ разделым я 81-рэ шъхьэр хэгъэхъо-

«Я 81-рэ шъхьэр. ЦІыфым ифитыныгъэхэмкІэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыІэр

- Я 107<sup>1</sup>-рэ статьяр.
- 1. Ифитыныгъэхэм, ишъхьафитыныгъэ ыкІи ифедэхэм якъэухъумэнкІэ гарантие тедзэхэр цІыфым иІэнхэм тегьэпсыхьагьэу цІыфым ифитыныгьэхэмкІэ Уполномоченнэ ІэнатІэр Адыгэ Республикэм щагъэ-
- 2. ЦІыфым ифитыныгъэхэмкІэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыІэм Іоф зэришІэщт шІыкІэр Адыгэ Республикэм изакон щыгъэнафагъ.
- 3. ЦІыфым ифитыныгъэхэмкІэ Уполномоченнэу Адыгэ Республикэм щыІэр илъэситф пІалъэкІэ ІэнатІэм Іуагъахьэ (хадзы).».
- Я 2-рэ статьяр. Мы Конституционнэ законым кіуачіэ иіэ зыхъурэр

Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфи 10 зытешІэкІэ мы Конституционнэ законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

> Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, чъэпыогъум и 30, 2015-рэ илъэс

## Адыгэ Республикэм и Закон

Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор итхыльэу Адыгэ Республикэм ипрокурор ІэнатІэ Іуагьэхьащтыр зэригьэнафэрэм ехьыліагьэм зэрэдырагьэштэрэ шіыкіэм фэгьэхьыгь

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм 2015-рэ ильэсым чьэпыогъум и 28-м ыштагъ

1992-рэ илъэсым щылэ мазэм и 17-м аштэгъэ Федеральнэ законэу N 2202-1-р зытетэу «Урысые Федерацием ипрокуратурэ ехьылlагъ» зыфиlорэм диштэу мы Законыр зыкlаштагъэр Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор итхылъэу Адыгэ Республикэм ипрокурор ІэнатІэ Іуагъэхьащтыр зэригъэнафэрэм ехьылІагъэм зэрэдырагъэштэрэ шІыкІэр ухэсыгъэным фэшІ.

А 1-рэ статьяр. Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор итхыльэу Адыгэ Республикэм ипрокурор Ізнатіз Іуагъэхьащтыр зэригъэнафэрэм ехьыліагъэм зэрэдырагъэштэрэ шіыкіэр

1. Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор итхылъэу Адыгэ Республикэм ипрокурор ІэнатІэ Іуагьэхьащтыр зэригьэнафэрэм ехьылІагьэм (ыужыкІэ тхылъыр тюзэ дгъэкющт) Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэрэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ ялІыкІо тфырытф зыхэхьэрэ комиссиер (ыужыкіэ комиссиер тіозэ дгъэкіощт) хэплъэ ар къазіэкіагъэхьэгъэ нэуж мэфэ 30 нахьыбэ тырамыгъашІэу.

- 2. Комиссием итхьаматэр Адыгэ Республикэм и ЛІышъхь, комиссием итхьаматэ игуадзэр — Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьамат ары.
- 3. Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ыухэсыгъэ положением диштэу комиссием июфшіэн зэхещэ.
- 4. Шъхьэихыгъэу амакъэ атызэ, комиссием хэтхэм унашъо аштэ, кlэух зэфэхьысыжь унашъоу ашlыгъэр Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ ІэкІагъахьэ ар

заштэгъэ нэуж мэфи 3 нахьыбэ тырамыгъашІэу.

- 5. Комиссием кlэух зэфэхьысыжьэу ышІыгъэр иІ эубытыпІ эу Адыгэ Республикэм и ЛІышъхьэ унашъо ештэ ыкІи ар Урысые Федерацием и Генеральнэ прокурор ІэкІегьахьэ унашьор заштагьэм ыуж мэфищ нахьыбэ тыримыгъашІэу.
- Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кіуачіэ иіэ зыхъу-

Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, чъэпыогъум и 30, 2015-рэ илъэс

## Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «Сэкъатныгъэ зиlэхэм атегъэпсыхьэгъэ loфшlэпlэ чlыпlэхэмкlэ квотэхэр зэрагъэнафэхэрэм ыкlи ахэм Іоф зыщашіэн алъэкіыщт чіыпіэ пчъагъэр анахь макіэмкіи зэрэхъун фаем яхьыліагъ» зыфиіорэм ия 3-рэ статья зэхъокіыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм 2015-рэ илъэсым чъэпыогъум и 28-м ыштагъ

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «Сэкъатныгъэ зиіэхэм атегъэпсыхьэгъэ Іофшіэпіэ чіыпіэхэмкіэ квотэхэр зэрагъэнафэхэрэм ыкіи ахэм іоф зыщашіэн альэкіыщт чіыпіэ пчъагъэр анахь макіэмкіи зэрэхъун фаем яхьыліагъ» зыфиюрэм ия 3-рэ статья зэхъокыныгъэхэр фэшІыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2014-рэ илъэсым бэдзэогъум и 30-м аштагъэу N 331-р зытетэу «Сэкъатныгъэ зиlэхэм атегъэпсыхьэгъэ loфшlэпlэ чІыпІэхэмкІэ квотэхэр зэрагъэнафэхэрэм ыкІи ахэм Іоф зыщашІэн алъэкІыщт чІыпІэ пчъагъэр анахь макІэмкІи зэрэхъун фаем яхьылІагъ» зыфиІорэм зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

- 1) а 1-рэ Іахьыр мыщ тетэу къэтыгъэнэу:
- «1. Мы Законым ия 2-рэ статья щыгъэнэфагъэ-дизынэу ухэсыгъэнэу:
- 1) ІофшІэн язытыхэу нэбгыри 100-м ехъу зыгъэлажьэхэрэм апае — сэкъатныгъэ зиlэхэм япчъагъэ Іофшіакіохэм япроценти 3 фэдизынэу;
- 2) ІофшІэн язытыхэу нэбгырэ 35-м нахь мымакІэу ыкІй нэбгыри 100-м мынахьыбэу зыгъэлажьэхэрэм апае — Іофшіакіохэм япроценти 2 фэдизынэу;
- 3) ІофшІэн язытыхэу нэбгырэ 50-м ехъу зыгъэлажьэхэрэм апае — кІэлэцІыкІухэм, зыныбжь имыкъу-(Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэ- гъэхэм піалъэ горэкіэ еджэгъум къафыдафэрэ уахътэм хэр, 2014, N 7) ия 3-рэ статья мыщ фэдэ Іоф арагъэшІэным фэшІ япчъагъэ ІофшІакІохэм язы

процент фэдизынэу.»;

- 2) я 2-рэ Іахьым гущыІэхэу «пстэуми афэгъэхьыгъэхэр» зыфиlохэрэр хэгъэкlыжьыгъэнхэу;
- 3) я 3-рэ Іахьым хэт гущыІэхэу «сэкъатныгъэ зиlэхэм» зыфиlохэрэм ауж гущыlэу «кlэлэцlыкlухэри» уенестосхестех дедоливыех
- Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кіуачіэ иіэ зыхъу-

Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфи 10 зытешІэкІэ мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу. Адыгэ Республикэм и Ліышъхьэу

ТХЬАКІУШЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, чъэпыогъум и 30, 2015-рэ илъэс N 465

## Адыгэ Республикэм и Закон

Адыгэ Республикэм и Законэу «2015-рэ илъэсымкіэ ыкіи 2016-рэ, 2017-рэ илъэсхэм ячэзыу піалъэкіэ Адыгэ Республикэм шіокі зимыіэ медицинэ страхованиемкіэ и Чіыпіэ фонд ибюджет ехьыліагь» зыфиіорэм зэхьокіыныгьэхэр фэшіыгьэнхэм фэгьэхьыгь

Адыгэ Республикэм и Къэралыгьо Совет — Хасэм 2015-рэ ильэсым чьэпыогьум и 28-м ыштагь

А 1-рэ статьяр. Адыгэ Республикэм и Законэу «2015-рэ илъэсымкіэ ыкіи 2016-рэ, 2017-рэ илъэсхэм ячэзыу піалъэкіэ Адыгэ Республикэм шіокі зимыіэ медицинэ страхованиемкіэ и Чіыпіэ фонд ибюджет ехьыліагь» зыфиюрэм зэхьокіыныгъэхэр фэшіыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

Адыгэ Республикэм и Законэу 2014-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 18-м аштагъэу N 350-р зытетэу «2015-рэ илъэсымкІэ ыкІи 2016-рэ, 2017-рэ илъэсхэм ячэзыу палъэк Адыгэ Республикэм шІокІ зимыІэ медицинэ страхованиемкІэ и ЧІыпІэ фонд ибюджет ехьылІагь» зыфиІорэм (Адыгэ Рес-

публикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхэугъоягъэхэр, 2014, N 12; 2015, N 6) мыщ фэдэ зэхъокІыныгъэхэр фэшІыгъэнхэу:

- 1) а 1-рэ статьям иа 1-рэ Іахь:
- а) иа 1-рэ пункт хэт пчъагъэу «3611860.5-р» пчъагъэу «3656648.9-кlэ», «3431860.5-р» «3446199.4кІэ» зэблэхъугъэнэу;
- б) ия 2-рэ пункт хэт пчъагъэу «3611860.5-р» пчъагъэу «3656648.9-кlэ» зэблэхъугъэнэу;
- 2) я 5-рэ статьям иа 1-рэ Іахь хэт пчъагъэу «300571.7-р» пчъагъэу «304262.4-кlэ» зэблэхъугъэ-
- 3) мы Законым игуадзэхэу N 1-мрэ 2-мрэ адиштэу гуадзэхэу N 2-мрэ 4-мрэ къэтыжьыгъэнхэу.
- Я 2-рэ статьяр. Мы Законым кіуачіэ иіэ зыхъу-

. Официальнэу къызыхаутырэ мафэм щегъэжьагъэу мы Законым кІуачІэ иІэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу ТХЬАКІУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ, чъэпыогъум и 30, 2015-рэ илъэс N 466

**ТИКОНЦЕРТХЭР** 

## США-м къикІыгъэр мэгушхо

Мэкъамэр зы бзэкІэ атхы. Композиторым ыусыгъэр къыбгуры Іоным фэш І ш Іэныгъэм диштэрэ нотэхэр зэбгъэшІэнхэ фае. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние щык Гогъэ пчыхьэзэхахьэм классикэм хэхьэгъэ произведениехэр щыжъынчыгъэх.

США-м къикІыгьэ Джейн Браун симфоническэ оркестрэм идирижерэу концертым тызэреплъыгъэм къыхэдгъэщырэр хэгъэгу зэфэшъхьафхэм арыс цІыфхэр искусствэм зэрэзэфищагъэхэр ары. Дунаим щыцІэрыІо композиторэу Петр Чайковскэм ия 17-рэ сочинение тарихъ гъэшІэгъон иІ. Украинэм П. Чайковскэр щыІэу 1872-рэ илъэсым произведениер ыусынэу ригъажьи, Москва къызэкІожьым ыухыгъ. ЦІэу фишІыщтыр, симфониер зэблихъуныр къызыхэкІыгъэр П. Чайковскэм къыІотэжьыгъагъэх.

1873-рэ илъэсым щылэ мазэм и 20-м апэрэу произведениеу «Малороссийскэр» Москва къыщырагъэІогъагъ. Н. Рубенштейн оркестрэм пэщэныгьэ дызэрихьэгъагъ. Концертыр къызаухым, П. Чайковскэм къыфэгушІуагъэр бэ, иІофшІагъэ осэ ин къыфашІыгъ. 1879-рэ илъэсым композиторым симофниер икъоу къызэјуимыхыгъэу ылъыти,

апэрэ едзыгъом зэхъокІыныгъэхэр фишІыгъэх. КІзух едзыгъом хигъэкІыжьыгъэр макІэп.

Музыкэм хэшІыкІ фызиІэхэр къызыщытхъугъэхэ произведениер композиторэу зыусыгъэм ыгу римыхыжьэу зэрэк итхык ыжьыгьэр, «Къэрэухэр» зыфиюрэр зэрэхигъэхьагъэр къызыдэплъытэхэкіэ, дэгъум гъунэ зэримыіэм, ор-орэу уасэ зыфэпшІыжьыным ямэхьанэ унаІэ атеодзэ.

Симфоническэ оркестрэм иконцертэу тызэплъыгъэм хэлэжьэгьэхэ музыкантхэу О. Мамикьян, Э. Багларовам, А. Усыниным, М. СтІашъум, нэмыкІхэм дирижерыр афэразэу «тхьашъуегьэпсэу» ариІожьыгь.

Симфоническэ оркестрэм идирижер шъхьаlэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Аркадий Хуснияровым къызэрэтиІуагъэу, искусствэм щызэлъашІэрэ цІыфхэр Мыекъуапэ тапэкІи къырагъэблэгъэщтых, концерт хэхыгъэхэм ахагъэлэжьэщтых.

Дирижерэу Джейн Браун бзы-



лъфыгъэ ищыгъ, нэгушюу гущы-Іэгъу къытфэхъугъ. Филармонием идиректор шъхьа је Лівше Рустемэ оркестрэм ихудожественнэ пащэу Аркадий Хуснияровым, нэмыкІхэм афэгъэхьыгъэ гущыІэ фабэхэр Джейн Браун

къытиІуагъэх, Адыгэ Республикэм ичіыопс лъэшэу зэрэшіогъэшІэгъоным тыщигъэгьозагъ.

Сурэтым итхэр: Джейн Браун (ятІонэрэу щыт) концертым хэлэжьагъэмэ игушІуагъо адегощы.



### ЛЪЭПКЪ ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

Урысыем и Къыблэ ыкІи Темыр Кавказым ялІыкІохэр зыхэлэжьэгьэ фестивалэу «Лъапсэм фэзыгъэзэжьырэм зеужьыжьы» зыфиГорэр шэкГогъум и 12 — 15-м Мыекъуапэ щыкІуагъ.

Къалмыкъым итворческэ куп шІухьафтын шъхьаІэр фагъэшъошагъ. Фестивалым лъэпкъ зэфэшъхьафхэр зэфищагъэх. Тарихъым инэкІубгъохэм къапкъырыкІыхэзэ, купхэм лъэпкъ творчествэр щыІэныгъэм зэрэщылъагъэкІуатэрэр къагъэлъэгъуагъ,

## ЯшІэныгъэ хагъэхъуагъ



зэкІырыплъыхэзэ яшІэныгъэ хагъэхъуагъ.

Фестивалым ехьылІэгьэ тхыгьэхэр тигьэзет къыщыхэтыутыщтых. Сурэтыр фестивалым къыщы-



САМБЭМ И МАФ

# Илъэс 77-рэ хъугъэ



Самбэм и Мафэ игъэк Готыгъэу тыгъуасэ Урысыем щыхагъэунэфыкІыгъ. Спорт еджапІэхэм зэнэкъокъухэр ащызэхащагъэх, кІэлэцІыкІухэр физкультурэмрэ спортымрэ нахьышІоу ахащэнхэмкІэ пІуныгьэ Іофыгьохэр агьэцэкІагьэх.

Адыгэ Республикэм самбэмкіэ икіэлэцІыкІу-ныбжьыкІэ спорт еджапІэ ипащэу Делэкъо Адамэ зэнэкъокъум хэлэжьэрэ бэнакІомэ къафэгушІуагъ. Урысыем и Президентэу Владимир Путиным ишІуфэс тхылъэу хэгъэгум самбэмкІэ

ифедерацие фигьэхьыгьэм А. Делэкъор зэхахьэм къыщеджагь.

В. Путиныр СССР-м спортымкІэ имастер. СамбэмкІи, дзюдомкІи банэщтыгъ. Спортым имэхьанэ зыкъегъэ Іэтыгъэныр апэрэ Іофыгъохэм ахелъытэ. Адыгеим самбэмкІэ ибэнакІохэр дунаим щыціэрыюх. Хьасанэкъо Муратэ гьогогъу 11 дунаим ичемпион хъугъэ. Ащ фэдэ гъэхъагъэ зиІэ хэгъэгу, Урысыем *нэмыкІ, щыІэп,* — къыІуагъ А. Делэ-

Мыекъуапэ щыкІогъэ зэнэкъокъум нэбгыри 100-м нахьыбэ алырэгъум щызэ-ІукІагъ. ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэхэм шІухьафтынхэр афашІы-

Сурэтыр зэнэкъокъум къыщытетхыгъ.

НэкІубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбый.

### Зэхэзыщагъэр ыкІи къыдэзыгъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмкІэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

### Редакциер зыдэщыІэр:

385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр,

## Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр:

52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

### Зыщаушыхьатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чІыпІэ гъэІорышІапІ, зэраушыхьатыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

### Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> ЗэкІэмкІи пчъагъэр 3250 Индексхэр 52161 52162 Зак. 972

Хэутыным узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00

> Редактор шъхьаІэр Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр

### МэщлІэкъо Саид

Редактор шъхьаІэм игуадзэр пшъэдэкІыжь зыхьырэ секретарыр

Хъурмэ Хъусен